

AZADLIQ VƏ İSTİQLALIYYƏT HƏR BİR XALQIN MİLLİ SƏRVƏTİDİR
Heydər Əliyev

DIPLOMAT

№ 17 (165) 08-14 May, Gulan 2012
Ji meha şubatê sala 2003-a tê weşandin

Həftəlik ictimai-siyasi qəzet
Rojnama fetename civakî û siyasî

Qiyməti,
Həjaye 40 qəpik

HEYDƏR ƏLİYEV 89

ULU ÖNDƏR HƏR ZAMAN BİZİMLƏDİR

ULU ÖNDƏR HƏR ZAMAN BİZİMLƏDİR

Nə qədər ki, müstəqil Azərbaycan dövləti var, Azərbaycan xalqı var, ümummilli lider, Böyük Öndər Heydər Əliyev də ürəklərdə yaşayacaqdır!

Xatirələr unudulmur

Hər bir insan arzu edər ki, dahi, möhtərəm və mötəbər dövlət rəhbərləri ilə görüşsün. Belə fürsətlərdən biri də mənə qismət oldu. Və mənə dünya siyasətçilərinin öndərləri sırasında olan ümummilli lider, böyük öndər, müdrik insan, dövlət rəhbəri Heydər Əliyev cənabları ilə görüşmək nəsisib oldu. O gün mənim həyatımın ən xoş günlərindən biri idi. O günü mən hər zaman xoş xatirələr kimi anıram və yeri düşəndə o görüş barədə dostlara fəxrlə danışırım.

-1992-ci ilin dekabr ayı idi. Hər yerdə hərc-mərclik hökm sürürdü. Cəbhədə itaətsizlik, özbaşınalıq yaranmış, günü-gündən torpaqlarımız əldən gedir, şəhidlərimizin sayı artırdı. Azərbaycan yas içində idi. Ölkəmizin hər yerində yasnalar qurulmuşdu.

Hər gün cəbhədən xoşagəlməz xəbərlər gəlirdi. Heç kim heç kimin ərizəsini oxumaq istəmirdi. Demək olar ki, ölkə idarə olunmurdu.

O zaman faşist Səddam Hüseyin zülmündən qaçıb Araz çayını keçərək Naxçıvana pənah gətirən və hakimiyyətdə olan sərişdəsiz cəbhəçilərin əlinə düşən bir qrup kürd və türkman qaçqınlarının həbs olunduğunu eşitdim, hansı ki, əksəriyyəti qadın-uşaq, yaşları yetmiş haqlamış qocalar və ona qədər orta yaşlı kişilər idilər. Hətta həmin günlərdə bir qadın iki qız övladı dünyaya gətirmişdi, birinin adını Azərbaycan, digərinin adını isə Kürdüstan qoymuşdular. O vaxtkı səbatsız dövlət rəhbərlərinin ucbatından Naxçıvan sərhəddə onları saxlamış və 6 aya qədər həbs etmişdilər.

Havaların çox soyuq olmasına baxmayaraq biz Naxçıvan MR-na getdik. Ora gecə saatlarında çatdıq, məsələ ilə bağlı Milli Məclisin sədri Heydər Əliyev cənablarına müraciət etdik, onunla görüşmək istədiyimizi bildirdik. Vasif Talibov cənabları, Heydər Əliyev cənablarının bizi qəbul edəcəyini bildirdi.

Gecə saat 24.00 idi. Qarabağ məsələsi barədə kiminləsə telefonla söhbət edirdi. Qapı yarıcaq olduğundan hərdən qulağımıza Qarabağla bağlı sözlər çatırdı.

Bizi içəri dəvət etdilər. Naxçıvan Kürd Mədəniyyət Mərkəzinin sədri Nizami Aliyevlə qapını döydük, içəri daxil olduq. Naxçıvanda heç bir yerdə elektrik işığı olmadığından otaqda neft lampası yanırdı, otaq yarıqaranlıq idi, sol tərəf-

də neft sobasının istisi hiss olunurdu. İş otağının baş tərəfində dəyirmi masa var idi. Heydər Əliyev cənabları masanın arxasında əyləşmişdi. Biz içəriyə daxil olduqda o, yerindən qalxıb bizə tərəf gəldi. Bizimlə bir-bir görüşüb xoşgəldiniz dedi və qolumuzdan tutaraq masaya tərəf apardı. Bizi oturduqdan sonra, özü keçib kresloya əyləşdi. Üç saata qədər bizimlə çox sakit, səmimi söhbət etdi. Mavi gözlərində müdriklik, sonsuz mərhəmət görünürdü. Biz diqqətlə dinlədik, işimizlə bağlı məlumat alandan sonra tapşırıqlar verdi və dedi: "Qaçqınlarla görüşün, əgər onlar bu qışı Naxçıvanda qalmaq istəyirlərsə, biz onları kəndlərdə yerləşdirə bilərik, qaçqınlarla görüşdən sonra vaxt tapıb mənim yanıma gələrsiniz".

Sonra Bəylər müəllimə tapşırırdı ki, gecdi, maşın olmaz, qonaqları aparın. Biz nə qədər təkid etsək də o, razı olmadı.

O, böyük insanın hər işə belə diqqətlə yanaşması məni valeh etdi. Öz-özümə düşünürdüm; görəsən onda işə belə maraq, həvəs hardandır. "Heç bir dövlət məmurunu gecənin bu vaxtına qədər qalıb işləməz." Səhəri günü bizi Naxçıvan MTN-nə dəvət etdilər. Axşam saat səkkizə qədər bizi sorğuladılar. MTN-nin əməkdaşları günorta yeməyinə getsələr də biz yeməksiz qaldıq. Axşam saat sək-

kizdə MTN-nin iki əməkdaşı ilə birlikdə qaçqınların saxlandığı hərbi hissəyə getdik. Hərbi hissənin həyəti işıq olmadığından zil qaranlıq idi. Bir azdan dar dəhlizə keçdik. Dəhliz qaranlıq olsa da dəhlizin sonunda zəif lampa işığı

görünürdü. Geniş bir otağa keçdik, bizi Şahmurad, Şahmərdan və bizi dindirən MTN-nin əməkdaşlarından biri və tanımadığım daha bir neçə mülki geyimli adamlar qarşıladı. Yenə sorğu suallar başladı, sonda o qərara gəldilər ki, qaçqınlarla kürd dilində danışmay-aq.

Aralarında olan türkmanlar kürd dilini də bilirdilər, onların vasitəsi ilə öyrəndik ki, onlar tranzit bir ölkə kimi Azərbaycandan Rusiyaya, oradan da Avropaya getmək istəyirlər. Qaçqınların istəklərini öyrəndikdən sonra "qonaqlı" otağa gəldik və qaçqınların istəklərini onlara bildirdik. MTN-nin əməkdaşlarından biri mənə tapşırırdı ki, Bakıya qayıdanda nazirliyə gedim.

Səhəri günü, qaçqınların problemləri ilə bağlı, Heydər Əliyev cənablarına məlumat vermək üçün yenidən onunla görüşməyə getdik, işin bütün incəlikləri ilə maraqlandı, soruşdu və bizə dedi: "Siz gedin, mən münasib yoldaşlara tapşıraram, onları azadlığa buraxıb, yola salarlar".

Səhəri qaçqınlar həqiqətən hissə-hissə Bakıya göndərildilər və oradan da Moskvaya yola salındılar.

Bir neçə gündən sonra məni MTN-ə çağırtdılar və sorğuya tutdular: "Heydər Əliyev səndən nə soruşdu, başqa nə məsələ barəsində danışdınız?" kimi suallarla

bir neçə gün məni narahat etdilər.

O ölməz insanla görüşdüyüm üçün özümü xoşbəxt sayıram. Yuxarıda qeyd etdiyim kimi o dövrlərdə Azərbaycanda böyük hərəmərcliklər baş alıb gedirdi. Bunu gören xalq, xalqımızın dahi oğlu, əzeli və əbədi milli liderimiz Heydər Əliyev cənablarını Bakıya dəvət etdi.

Heydər Əliyev yenidən hakimiyyətə gəldi və tariximizi, dinimizi, dilimizi, mənəviyyatımızı, parçalanmaq üzrə olan Vətənimizi bizə qaytardı. O, Azərbaycan xalqını, Azərbaycan dövlətini məhv olmaqdan, dünya xəritəsindən silinməkdən birdəfəlik xilas etdi. Ölkəmizdə yaşayan milli azlıqlar Heydər Əliyevi, onun apardığı dünyəvi siyasətini böyük məhəbbətlə sevirilər və dəstəkləyirlər. Bu sevgi, bu məhəbbət xalqımızın ürəyində əbədi qalacaq. Çünki xalqımız və ölkəmiz üçün taleyüklü anlarda düşmənlərimiz etnik azlıq amilindən istifadə etmək istəyirdilər. Azərbaycan xalqının ayrılmaz hissəsi olan azsaylı xalqları fəlakət qarşısında idilər. Məhz Heydər Əliyev onları bu fəlakətdən xilas etdi.

Xalqımız onun xidmətlərini heç vaxt unutmayacaq, daim Heydər Əliyevin siyasətini dəstəkləyib və dəstəkləyəcək. Biz Heydər Əliyevin ideyalarının həyata keçməsi üçün ömrümüzün sonuna kimi çalışacağıq və onun ideyalarını yaşatmaq üçün möhtərəm prezidentimiz İlham Əliyev cənablarına möhkəm dəstək olacağıq.

O, ölümü ilə xalqlarımızı birləşdirdi və onun məzarı millətimizin ziyarətə gahına çevrildi. Bu gün minlərlə insan axını onun məzarını ziyarət etmək üçün səhər çağından əllərində gül-çiçək güllü-gülüstanə dönmüş Fəxri Xiyabana axın edir, milli liderimizi anırlar.

"Günəşdən nur doğar", deyiblər. Doğrudan da bu gün xalqımız Heydər Əliyevdən doğan nurun, İlham Əliyevin ətrafında birləşərək Öndərimizdən miras qalan Vətənimiz Azərbaycanı inamlı addımlarla qabaqcıl ölkələr sırasına aparırlar.

O, hər zaman, hər an bizimlədir, çünki onun xalqımıza bəxş etdiyi tükenməz sərvətlər hər yerdədir. Xalqımızı azadlığa çıxaran, ona xoşbəxt gələcək bəxş edən, Ümummilli liderimizə Uca Tanrıdan rəhmət diləyirik.

Tahir Süleyman

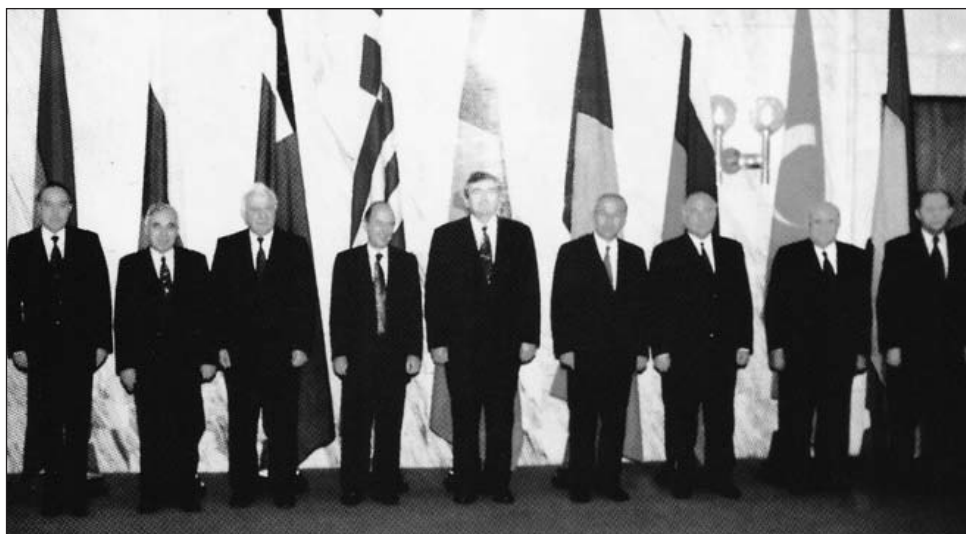
HEYDƏR ƏLİYEV 89 ANIM GÜNÜ XÜSUSİ BURAXILIŞ

Dünya ümummillisi lider Heydər Əliyev haqqında

Heydər Əliyev Cənubi Qafqazda uzun müddət ərzində ən əsas şəxsiyyət olmuşdur. Bu günlərdə Amerika Birləşmiş Ştatları və Azərbaycanın bəhrələndiyi dostluq əlaqələrinin qurulmasında və Azərbaycanın müstəqilliyinin qorunmasında onun şəxsi səyləri həyati əhəmiyyət daşıyırmışdır. Məhz onun rəhbərliyi altında Amerika Birləşmiş Ştatları və Azərbaycan, Əfqanıstan və İraqdakı əməliyyatlar da daxil olmaqla, terrorizmə qarşı mübarizədə tərəfdaş olmuşlar. Dağlıq Qarabağ faciəsinin sülh danışıqları vasitəsilə ədalətli və uzunmüddətli həllinə nail olmaq sahəsində onun nümayiş etdirdiyi qətiyyət regionda sülh və sabitliyin saxlanmasında mühüm əhəmiyyət kəsb etmişdir. Eyni zamanda, onun mövqeyi və göstərdiyi səylər Azərbaycanın iqtisadi inkişafını möhkəmləndirən böyük həcmli xarici sərmayələrin cəlb olunmasında əsas rol oynamışdır. Bu nailiyyətlər milyonlarla azərbaycanlının həyatını yaxşılaşdırmış və Azərbaycanın iyirmi birinci əsrə müasir dövlət kimi daxil olmasına imkan yaratmışdır.

Corc BUŞ,
Amerika Birləşmiş Ştatlarının prezidenti.

Bütün dünyada layiqli hörmət və böyük nüfuz qazanmış görkəmli dövlət xadimi həyatdan getmişdir. Uzun illər ərzində Heydər Əlizadə oğlu Əliyevin səmərəli fəaliyyəti xalqlarımızın ümumi tarixi ilə bilavasitə bağlı olmuşdur. O, Rusiya və Azərbaycanın strateji tərəfdaşlığının təməlini qoymuş, dostluqumuzun və qarşılıqlı anlaşmamızın möhkəmlənməsinə böyük şəxsi töhfə vermişdir.

Onun vəfatı Müstəqil Dövlətlər Birliyi, bütün beynəlxalq birlik üçün əvəzsiz itkidir.

Vladimir PUTİN,
Rusiya Federasiyasının prezidenti.
Bu qeyri-adi şəxsiyyət Azərbaycanı çiçəklənmə yoluna gətirib çıxarmışdır. Müxtəlif görüşlərimiz zamanı, xüsusilə Dağlıq Qarabağ münaqişəsi ətrafında müzakirələr apararkən, münaqişənin sülh yolu ilə həllində onun cəsarətini, müdrikliyini və qətiyyətini yüksək qiymətləndirdim.

Jak ŞİRAK,
Fransa Respublikasının prezidenti.
Heydər Əliyev Azərbaycanın böyük lideri idi. O, böhranlar dövründə öz ölkəsinə sabitlik gətirdi. Azərbaycan xalqı onun qoyduğu irs ilə fəxr edə bilər.

Onun Prezident kimi fəaliyyəti dövründə ölkələrimiz arasında münasibətlərdə tərəqqi yarandı və Azərbaycan Avropa ilə əlaqələrini daha da yaxınlaşdırdı. Onun 1998-ci ilin iyulunda Britaniyaya uğurlu səfəri, xüsusilə də, Dauninq küçəsi 10 ünvanında yerləşən iqamətgahımızda bizim görüşümüz yaxşı yadımdadır. O, Azərbaycanla Birləşmiş Krallıq arasında hazırda mövcud olan güclü əlaqələrin təməlini qoydu. Fəxr edirik ki, Britaniya şirkətləri tərəfindən qoyulan böyük sərmayələr vasitəsilə Birləşmiş Krallıq Azərbaycanın gələcək tərəqqisinə töhfələr verir.

Toni BLEYER,
Böyük Britaniyanın Baş naziri.
Heydər Əlizadə oğlu Azərbaycan

Respublikası üçün, MDB-nin inkişafı üçün, Qazaxıstan və Azərbaycan xalqlarının çoxəsrlik dostluğunun möhkəmlənməsi üçün çox işlər görmüşdür.

Nursultan NAZARBAYEV,
Qazaxıstan Respublikasının prezidenti.
Heydər Əliyevin simasında Azərbaycan Respublikası uzun illər ərzində ölkənin bütün həyatına dərinindən nüfuz etmiş və Azərbaycanın tarixində əbədi yer tutmuş böyük dövlət xadimini itirmişdir. Onun adı ölkənin müstəqilliyinin bərqərar olmasında qazandığı tarixi nailiyyətlərlə daim bağlı olacaqdır.

Gerhard ŞRÖDER, Almaniya Federativ Respublikasının federal kansleri.
Görkəmli dövlət xadimi Heydər Əliyevin rəhbərliyi ilə müstəqil Azərbaycan Respublikası son illər dünya birliyində layiqli yer tutmuşdur. Azərbaycanda hüquqi dövlət quruculuğu, iqtisadi islahatların uğurla həyata keçirilməsi sahəsində görülən işləri diqqətlə izləyir və onları dəstəkləyirəm.

II İohan Pavel, Roma papası.
Heydər Əliyev XX əsrin görkəmli liderlərindən biri kimi müasir demokratik Avrasiyanın yeni tarixinin bugünkü qurucularından biridir.

Çingiz Aytmatov,
Qırğızistan xalq yazıçısı.
Heydər Əliyev böyük şəxsiyyətdir. O, mənim dostum, qardaşımdır. Onun yeri həmişə ürəyimin başındadır.

Butros-Butros Qali,
BMT-nin sabiq Baş katibi.

Ulu öndər Heydər Əliyevin müdrik kəlamları

-Böyük siyasəti kiçik hisslərə, xırda mənfəətlərə bağlamaq olmaz.

-Kim müxalifətdə durursa-dursun, ancaq Vətəninə, xalqına, mənəviyyətinə, məsləhətinə müxalifətdə durmasın.

-Xalq dövlət üçün yox, dövlət xalq üçün olmalıdır.

-Həqiqi mənəviyyəti milyonlara, milyardlara da almaq mümkün deyildir. Amma milyonları, milyardları olan adamlar cəmiyyətdə mənəviyyətsiz heç bir şeydirlər.

-Tarix həmişə hər şeyi öz yerinə qoyur.

-Əgər hər hansı ölkənin xalqları öz hüquqlarını anlayır və onları qoruya bilirsə, o zaman ən kiçik dövlət belə ən böyük məmləkət qədər güclü olar.

-Azadlıq və istiqlaliyyət hər bir xalqın milli sərəvətidir.

-Başqasının fikrinə hörmət etmək, ondan faydalı bir şey götürmək qabiliyyəti hər bir adama lazımdır.

-Bir hadisənin qarşısını almaq, o hadisə baş verəndən sonra onun nəticələrini aradan götürməkdən daha asandır.

-Hər bir insan həyatda öz yerini tapmalıdır. Amma öz yerini, özünə məxsus olan yerini tapmalıdır.

-Heç kim əbədi qalib ola bilməz.

-Heç bir ölkə, ən böyük bir ölkə də yalnız öz çərçivəsində iqtisadiyyatını lazımi səviyyədə inkişaf etdirə bilməz.

-Kim ki, biliyindən, bacarığından artıq iddialar edir o, həmişə məğlub olur.

-Dövlət, ölkə nə qədər çox xalqı birləşdirsə, bir o qədər zəngin olur, çünki onların hər biri ümumdünya mədəniyyətinə və sivilizasiyasına öz töhfəsini verir.

-İnsanların mənəvi sərəvətlərinin hamısından dinin fərqi ondadır ki, o, dini mənsubiyyətindən asılı olmayaraq həmişə insanları dostluğa, həmrəylikə, birliyə dəvət etmişdir.

-Sənətdə hər kəsin öz yeri var. Heç kəs kiminsə yerini almır.

-Heç bir ölkəni özünə düşmən hesab etməməlisən.

-Həyatda şəərəflə şəərəfsizliyi, şəxsi rifahla ictimai borcu, tamahkarlıqla vicdanlılığı hər bir kəs özü seçir.

-Rüsvətxoru, oğrunu qəhrəman etmək öz xalqına xəyanət etməkdir.

-Ədalətsizliklə ədaləti bərpa etmək olmaz.

-İqtisadiyyatı güclü olan dövlət hər şeyə qadirdir.

-Sülh danışıqlarını cəsarətlə apara bilmək üçün güclü orduya malik olmaq lazımdır.

-İlk iş başlayan şəxslərin üzərinə həmişə çox böyük, şəərəfli vəzifələr düşür.

-Öz ana dilini bilməyən adamlar şikəst adamlardır!

-Ağıl olan yerdə zora ehtiyac yoxdur.

-Rüsvətxorluq bizi içimizdən yeyir.

-Yol - iqtisadiyyat, mədəniyyət, bir sözlə həyat deməkdir.

-Xalqı həmişə mənəviyyət birləşdirmişdir. Çünki başqa əsaslara nisbətən mənəvi əsaslar daha üstündür.

-Müstəqilliyin əldə olunması nə qədər çətindirsə, onun saxlanılması, daimi, əbədi olması bundan da çətinidir.

-Vəzifədən ötrü yaşayan adamlar bədbəxt adamlardır.

-Dövlət onun ərazisində yaşayan əhalinin təminatçısı olmalıdır.

-Bizim bütün təbi sərəvətlərimiz xalqa məxsusdur və bu sərəvətlərdən istifadə olunmasında heç kəsin müstəsna haqqı yoxdur.

-Həqiqəti gizlətmək, həqiqətin üstünü basdırmaq olmaz.

-Heç bir vətəndaş ictimai-siyasi həyata biganə qalmaq istəməlidir.

-Xalqla ordunun birliyi həm xalqın qüdrətini artırır, həm də ordunu daha qüvvətli edir.

-Dünya ümumiyyətlə quruculuqla, tikib-yaratmaqla yaşayır, inkişaf edib.

-Xalq bir çox xüsusiyyətləri ilə tanınır, sayılır və dünya xalqları içərisində fərqlənir. Bu xüsusiyyətlərdən ən yüksəyi, ən böyüyü mədəniyyətdir.

-Yüksək mədəniyyətə malik olan xalq həmişə irəli gedəcək, həmişə yaşayacaq, həmişə inkişaf edəcəkdir.

-Mədəniyyət bəşəriyyətin topladığı ən yaxşı nümunələrlə xalqları zənginləşdirir.

-Müstəqillik yolu qədər çətin yol yoxdur.

-Ölkələr arasında dostluq münasibətlərinin möhkəmlənməsinə mədəniyyət və elm sahəsində əlaqələrin təsiri böyükdür.

-Xalq həmişə öz ziyalıları, öz mədəniyyəti, öz elmi ilə tanınır.

-Xalq gərəklərini daim öz kökünü xatırlasın.

-Tariximizin hər səhifəsi bizim üçün əzizdir.

-Tarixi olduğu kimi qəbul etmək, dərk etmək və olduğu kimi qiymətləndirmək lazımdır.

-Tariximiz bizim üçün dərs olmalıdır.

-Tarix heç nəyi silmir.

-Xalq milli əhval-ruhiyyə ilə milli məlik zirvəsinə qalxarsa, onun başında duran adamlar isə öz şəxsi mənafehlərinə görə xalqın başından basılırsa, bax, bu, xalqın ən böyük faciəsidir.

-Kimsəyə qarşı ədalətsizlik edilibsə, bu ədalətsizliyin qarşısını ədalətlə almaq lazımdır. Amma ədalətsizliyə qarşı daha böyük bir cinayət törətmək, ədalətsizlikdən də bətərdir.

-Heç vaxt inamımızdan, dinimizdən uzaqlaşmayacağıq və bu mənəvi mənbələrimizdən istifadə edərək gələcəyimizi quracağıq!

-Quran-şərifin bizə verdiyi tövsiyələr, dərs, göstərdiyi yolları paklığa, düzlüyə, doğruluğa, sədaqətə, qəhrəmanlığa, cəsarətə, cəsurluğa dəvət edən tələblərdir, tövsiyələrdir.

-Biz təbiətə qarşı zor işlədə bilmərik.

-Cəmiyyətin gələcək tərəqqisi bir çox cəhətdən indi gənclərimizə nəyi və necə öyrətməyimizdən asılı olacaqdır.

-Rəhbərlik etmək, yəni adamları öyrətmək və təbiiyəndirmək üçün gərəklərini həqiqi hakimiyyətə həsr etməkdir.

-İnsan mənəviyyət üçün yaşamaqdır. Mənəviyyəti qoruyan, yaşadan insan əbədi olacaqdır.

-Həmişə bir boyda ola bilməz, hamının eyni fikri ola bilməz.

-Fikir müxtəlifliyi təbii hadisədir.

-Hər bir xalqın milliliyini, mənəvi dəyərlərini yaşadan, inkişaf etdirən onun dilidir.

-Dil böyük bir aləmdir.

-Ana dilini bilməmək, ana dilini qiymətləndirməmək, şübhəsiz ki, xalq qarşısında böyük qəbahətdir.

-Hər bir xalq öz dili ilə yaranır. Ancaq xalqın dilini yaşatmaq, inkişaf etdirmək və dünya mədəniyyəti səviyyəsinə qaldırmaq xalqın qabaqcıl adamlarının, elm, bilik xadimlərinin fəaliyyəti nəticəsində mümkündür.

-Xalq azadlıq uğrunda mübarizə apararkən qurbanlar verməlidir. Keçmişdə də belə olmuşdur, bu gün də belədir, gələcəkdə də belə olacaqdır.

-Hər bir alim qiymətlidir. Ancaq nəzəriyyəni təcrübə ilə birləşdirən, fikirlərini tətbiq edə bilən və onlardan əməli nəticə götürə bilən, cəmiyyətə, ölkəyə, xalqa konkret fayda gətirən insanlar alimlərin sırasında xüsusi yer tuturlar.

-Görkəmli şəxsiyyətlər xalqın zəkasını, elmini, mədəniyyətini, mənəviyyətini dünyaya nümayiş etdirirlər.

-Demokratiya insanların şüurunda dəyişiklik deməkdir. Bu dəyişiklik inqilabla olur, təkamül yolu ilə, tədricən gedir.

-Vətən müharibəsi bütün xalqın, hər bir vətəndaşın öz şəərəflə və namusunu qorumaq üçün aparılan müharibədir!

-Ziyalıların, mədəniyyət xadimlərinin, elm xadimlərinin cəmiyyətdə hörmətini qaldırmaq lazımdır.

-Ziyalıluq kütləvi ola bilməz. Alim, şair, bəstəkar, rəssam, yazıçı, artist - bunlar fitri istedadla malik olan nadir adamlardır.

-Milli azadlığa nail olmaq üçün milli oyanış, milli dirçəliş, milli ruhun canlanması lazımdır.

-Vətənpərvərlik insanın daxilindəki duyğulardır.

-Əgər bunlar yoxdursa, o insan mənəviyyətsizdir.

-Gərəklər nəbz Vətənin nəbzi ilə vursun.

-Tənqid həmişə işə kömək edir.

-Xalqın, Vətənin taleyi hər bir insanın taleyinə çevrilməlidir!

HEYDƏR ƏLİYEV 89 ANIM GÜNÜ XÜSUSİ BURAXILIŞ

GÜLLƏ ATMADAN HAKİMİYYƏTƏ

Dünyanın inqilab sistemi, siyasətçiləri Azərbaycan xalqının xilaskarı, Ulu Öndər Heydər Əliyev cənablarının inqilabından, böyük siyasətindən dərs almalı və örnək götürməlidirlər. Beləki, Heydər Əliyev bir güllə atmadan, xalqın xahişi və tələbi ilə hakimiyyətə gəldi, Azərbaycanda yaşayan azsaylı xalqları böyük fəlakətdən xilas etdi.

Zaman keçdikcə, Ulu Öndər, Böyük Heydər Əliyev siyasətinin dərinliyini daha aydın görmək olur. Dünyanın bir sıra ölkələrində, eləcə də qardaş Türkiyənin indiki ictimai-siyasi durumuna baxdıqda, Azərbaycandakı ictimai-siyasi vəziyyət həsəd aparıcıdır. Mənə elə gəlir ki, Türkiyə rəhbərliyi hörmətli prezidentimiz İlham Əliyev cənablarının siyasətini Türkiyəyə tətbiq etsələr, çox guman ki, 12 saat çəkməz illərdən bəri aparılan qarşıdurmalara son verilə bilər.

Bir insan kimi dünyada, eləcə də Türkiyədə qardaş xalqların tale yüklü məsələləri, hamı kimi mənə də narahat etməyə bilməz. Hər bir kürd insanı kimi kürdlər yaşayan bölgələrdə baş verən proseslər mənə də diqqətimdədir. Hər bir kürd, türk insanının sevinci də, kədəri də mənədir. Təsəvvür edin, Azərbaycanda milli azadlıq hərəkatı baş qaldıranda burda yaşayan xalqların çəkdiyi əzablar xalqın azadlıq istəyini söndürə bilmədi. Baxmayaraq ki, bu müsibətlər ona kənardan gətirilmişdi. Öncə milli zəmində ixtişaşlar törədildi. Xarici qüvvələrin əli ilə Azərbaycan uzun və sonu hələ də görünməyən Qarabağ müharibəsinə sövq edildi. Etnik azlıqlar ilə Azərbaycan türkü arasında düşmənçilik toxumları səpməyə çalışdılar və məqsədlərinə qismən də olsa, çatdılar. Nəticə olaraq, Qərbi Azərbaycandan 300 mindən artıq soydaşımız doğma yurd-yuvalarından qaçqın salındı. Hazırda, Qarabağ və digər 8 rayonumuz Ermənistanın işğalı altındadır.

Təsəvvür edin, əgər Ulu Öndər, Heydər Əliyev hakimiyyətə vaxtında gəlməseydi, atəşkəs müqaviləsi bağlanmasaydı, ermənilər Azərbaycan torpaqlarına olan təcavüzünü bir az da genişləndirərək, özlərinin dediyi kimi, Gəncəbasar da daxil olmaqla, Kürə qədər işğal edə bilərdi. Bir anlığa təsəvvür edin, Gəncəbasarın köçkünləri, erməniyə girov düşənləri, Gürcüstana, Rusiyaya qaçanları, malı-mülkü bir anın içində əlindən çıxaraq girov, qaçqın-köçkün halına düşən xalqın durumu necə ola bilərdi? Onsuz da problemlər içində yaşayan Borçalı mahalındakı soydaşlarımızın durumunu, Türkiyənin Azərbaycanla və türk dünyası ilə əlaqəsinin nəticəsini bir anlıq düşünmək kifayətdir.

Ermənilərin əlinə düşəcək Mingəçevir su anbarının suyu buraxılısaydı, bir an başımıza gələcək faciələrin böyüklüyünü düşünmək lazımdır. Kür çayı hövzəsində olan şəhər, rayon və kəndlərimizin əha-

lisinin durumunu göz önünə gətirmək kifayətdir.

Gəncəbasarın işğalı, Avropa qapılarının, Avropa bazarının üzümüzə bağlanması demək olardı. Biz məcburi yenə də keçmiş "ağamız" olan rus çinovniklərinin boyunduruğu artına yalvararaq, xahiş edərək keçməli idik.

Hələ mən Əlikram Hümətovan "Talış-Muğan" Respublikasından, onun gələcəkdə İran İslam Respublikasına birləşməsindən, Sürət Hüseynovun "xanlığından", şimaldan rusların ləzgilərin "Sabval" təşkilatının əli ilə Siyözənə qədər əra-

böyük dövlətlər, beynəlxalq birliklər, təşkilatlar tərəfindən dəstəkləndi, ölkədə siyasi sabitlik yarandı və dövlətimiz quruculuq yoluna qədəm qoydu. Son illər əhalinin, ölkəmizin rifahı yaxşılaşdı, yüzlərlə parklar salındı, yollar abadlaşdırıldı, əfsanəvi körpülər tikildi, yeni kəndlər, qəsəbələr inşa edildi.

Hörmətli prezidentimiz, İlham Əliyev cənablarının operativ təşkilatçılığı sayəsində "Bakı-Tibilisi-Ceyhan" neft kəməri, Bakı-Ərzurum qaz kəməri vaxtında səmərəli çəkilməsi sayəsində, yüzlərlə ölkələri Azərbaycana bağladı. Bu in-

ixracatçılarının hazırladığı plan əsasında baş verir. Orada yaşayan kürd xalqı ısrarla bəyan edirlər ki, əgər Türkiyədə Kürd İşçi Partiyası ilə hökumət qüvvələri arasında sülh bağlansa, dövlət Abdulla Öcalanı və dağlara çəkilən PKK-çuları əfv edərsə, problem çözümlər. Belə olduqda, bu iki qardaş xalqı üz-üzə qoyan böyük dövlətlərin planları alt-üst olar. İndi Türkiyədə hakimiyyətin "kürd açılımı" deyilən bir proqramından danışılır. Bu məsələ Türkiyə hökuməti və ictimaiyyətinin prioritetinə çevrilib. Müşahidələrimdən belə qənaətə gəldim ki,

hökumət qüvvələri ilə PKK-çılar arasında silahlı qarşıdurmanın baş verməsi indiki halda məntiqə sığan deyil. Düşünürəm ki, təcili olaraq bu məsələlər masa arxasında danışıqlar yolu ilə öz həllini tapmalıdır. Öcalan da silahdaşları da Türkiyə vətəndaşdır, onu məhf etməyə çalışsan, savaşıyan türk ordusu da.

Mənə elə gəlir ki, səlibçilər yeni "Səlib Yürüşü"-nü başlasınlar, lakin İslam Dünyasının bundan xəbəri yoxdur. Bəlkə də xəbərləri var, nədənsə susurlar. Görəsən, nə vaxta kimi müsəlman dövlətləri münafiqə ocağı olacaq? Nə vaxta qədər qardaş qardaşın qanını axıdaraq səlibçilərə beş-üç quruş pula görə xidmət edəcək? Niyə qardaşın demokratik haqqını qardaşdan səlibçilər tələb etməlidir? Niyə, nə üçün?...

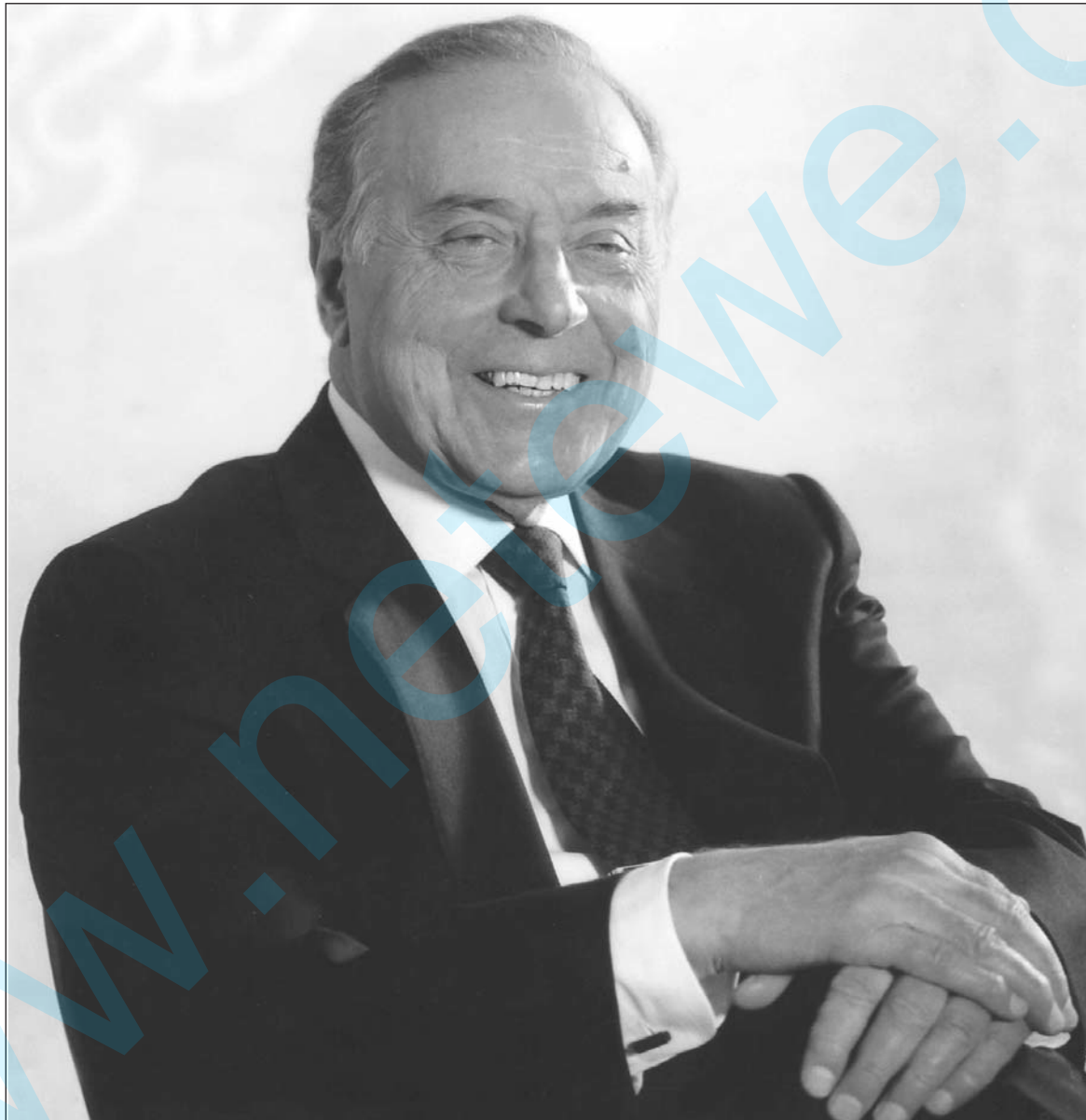
Nədən səlibçilərə nüvə silahı hazırlamaq olar, İslam dövlətlərinə, İslam dünyasına olmaz, nədən? Nədən səlibçilər bütün millətlərin, xalqların demokratik haqlarını versin və tanısın, amma Uca Tanrının gözəl və müqəddəs qanunlar bəxş etdiyi Müqəddəs Qurani-Kərimə itaət edən, İslam dinini qəbul etmiş dövlət rəhbərləri öz din daşlarına olmasın zülmünü etsin?

Nədən dünyada yalnız İslam dövlətlərində müharibə, terror, qırğın, ölüm olmalıdır? Nədən?

Görəsən ABŞ, İngiltərə və başqa sionist dövlətlər İraqda, Əfqanıstanda, Pakıstanda nə itiriblər və nə axtarırlar? İranın, Türkiyənin, Suriyanın və başqa müsəlman ölkələrin işinə niyə müdaxilə edirlər? Niyə Avropa Parlamenti, Avropa Birliyi, Avropa ordusu olsun, lakin səlibçilərə qarşı bir İslam Birliyi, qurumu, ordusu olmasın?

Görəsən, tarix qəhrəman Kürd xalqının oğlu, müsəlman dünyasını xaç yürüşündən xilas edən Səlahəddin Əyyubi kimi bir qəhrəman yetirəcəkmi, İslam Dünyasını birləşdirib araqarıdırən səlibçilərə qarşı birgə mübarizə aparsın, növbəti Xaç Yürüşünü qarşısını alsın?

Nədən Bosniya, Slavakiya, Hersoqavina, Xarvatiya məsələləri bir ay ərzində öz müsbət həllini tapsın, lakin Əfqanıstan, Pakistan, İraq, İran, Suriya, Azərbaycan, Türkiyə, Çexistan, Fələstin kimi müsəlman ölkələrində fasiləsiz qardaş qanı müxtəlif terror üsulları ilə tökülsün? Nədən? Demək olar ki, qardaş Türkiyə Respublikasında, Cümhuriyyətin yarandığı gündən bu günə qədər vətəndaş müharibəsi gedir, günahsız insanların qanları tökülür. Tökülən qardaş qanının qarşısını almağa çalışanları isə səlibçilərə xidmət edən qüvvələr zamanında aradan götürüblər. 1980-ci ildə ərqənəkönçü-səlibçilərin etdikləri hərbi çevriliş zamanı Türkiyə xalqının başına gətirilənlərin acısı hələ bitməyib. Turqut Özal da Türkiyəni səlibçi-xidmətçilərdən xilas etmək istədi, demokratik bir addım atmağa çalışdı, lakin o da səlibçilərə xidmət edənlərin qurbanlarından birinə çevrildi.

zi iddiasından, Balakən, Qax, Qəbələ kimi strateji bölgələrə göz tikənlərdən danışmıram.

Dünya dövlətlərinin rəhbərləri humanistliyi, uzaqgörənliyi, əfv etməyi, bağışlamağı Azərbaycanın cavan prezidenti İlham Əliyev cənablarından öyrənməlidirlər. İlham Əliyev cənabları neçə-neçə ömürlük həbsə məhkum olunmuş insanları əfv etdi, ümitsiz ailələri sevindirdi və Azərbaycandakı münafiqə ocaqlarını uzaqgörən siyasəti ilə aradan götürdü. İlham Əliyev cənablarının humanist siyasəti Türkiyə, İran, Suriya kim ölkələrin dövlət rəhbərlərinə örnək olmalıdır. **"Bakı-Tibilisi-Ceyhan" əsrin dünyəvi sülh müqaviləsi**

Bizi bütün bu bəlalardan Heydər Əliyevin uzaqgörən siyasəti qurtardı. Onun uzaqgörən siyasəti, həyata keçirdiyi dünyəvi layihələr,

kişafə görə, indi dünya dövlətləri istəsələr də, istəməsələr də bizi dəstəkləməkdədirlər.

Dünya gör-götür dünyasıdır. Türkiyənin rəhbərləri, generalları Ulu Öndər, Heydər Əliyev məktəbinin davamçısı, hörmətli Prezidentimiz İlham Əliyev siyasətindən dərs almalıdırlar, İlham Əliyev praktikasını Türkiyə rəhbərləri də həyata keçirməlidirlər ki, Türkiyəni bu çıxılmaz durumdan xilas etsinlər. Tarixdə elə bir itilaf, elə bir müharibə yoxdur ki, sonu danışıqlar və sülh yolu ilə qurtarmasın. Bu addım kürdlərin yaşadığı bölgələrdə də atılmalıdır. Türkiyədə səfərdə olar kən bir daha əmin oldum ki, bu ölkədə yaşayan türk və kürd xalqları tarixən bərabər yaşayıblar, qız verib, qız alıblar, qaynayıb qarışıblar. Fikrimcə, bugünkü türk-kürd qarşıdurması dünya silah

hakimiyyət bu məsələnin müsbət həllində maraqlıdır. Lakin milli qüvvələr, müxalifət və səlibçilərə xidmət edən "Ərqənəkön"-çular hakimiyyətin atacağı humanist addımdan, apardığı barış siyasətdən əndişələnirlər. Əndişələnirlər ona görə ki, bu iki qardaş xalqın QANI bahasına əldə etdikləri qazanc əldən çıxmasın. Əgər qarşıdurma bitərsə generallar kiminlə savaşıyaçular? Milyardlarla hərbi sursatın pulunu necə mənimsəyəcəklər?

Onları bu məsələ düşündürür, ona görə də əllərindən gəldikcə "kürd açılımı" məsələsinə əngəl törətməyə çalışırlar. Kürd xalqı isə Abdulla Güllün, Təyyub Ərdoğanın "kürd açılımı" məsələsinin sözdən əmələ keçəcəyi günü səbrsizliklə gözləyir.

Fikrimcə, dünyanın diqqətini çəkən belə bir həssas bölgədə

HEYDƏR ƏLİYEV 89 ANIM GÜNÜ XÜSUSİ BURAXILIŞ

GƏLƏN DÜNYA SİYASƏTÇİSİ

Hal-hazırda, Türkiyənin indiki rəhbərliyi və DTP-e, qardaş qırğınına son qoymaq üçün demokratik bir addım ataraq "kürd açılımı" prosesinə başlamışdır. Lakin çox çəkmədi, səlibçilərə xidmət edən ərgənəkonçuların plan və proqramına əsasən, artıq DTP-e bağlandı və nəticədə bilərəkdən borclar içində inildəyən Türkiyəni iflic vəziyyətinə saldılar. Deməli səlibçilər Türkiyəni xaosa sürükləməkdədirlər.

Bu xaosun qarşısını almaq üçün, Türkiyə rəhbərliyi önəmli addımlar atmalıdır və Ulu Öndər, Böyük Heydər Əliyev siyasətindən bəhrələnməlidir.

Mənə elə gəlir ki, İlk öncə Türkiyə hərbi konstitusiyasını dəyişərək, sivil konstitusiya ilə əvəz edilməli, necəki indi edir ölkənin Ali Baş Komandanlığı ölkə prezidentinə həvalə edilməli, bu ölkədə yaşayan bütün xalqların demokratik haqları tanınmalı, Türkiyədəki kürd toplumunun istəyinə uyğun olaraq PKK rəhbəri azadlığa buraxılmalı, dağdakı PKK gerillalarına ümum əfv fərmanı çıxarılmalı, 4500 kürd kəndinin əhalisini doğma kəndlərinə qayıtmasına şərait yaradılmalıdır. Belə olarsa, Türkiyənin iqtisadiyyatı qısa müddətdə sürətlə inkişaf edər və xarici borclardan azad ola bilər.

Türkiyədə onillərdən bəri davam edən türk - kürd qarşıdurmasının həlli nəhayət, indiki AKP hakimiyyətinin əsas hədəfinə çevrilib. Hazırda bu məqsədlə proqram da işlənməkdədir.

Görəsən bu illər ərzində minlərlə günahsız türk və kürd insanının qanına bais olmuş münaqişənin ürəklərdə yaratdığı nifrət və qisasçılıq hisslərini kimin ayağına yazmaq lazımdır? Mən yuxarıda Azərbaycanı boşuna müqayisə etmədim.

Rəsmi Ankara, Ulu Öndər, Böyük Heydər Əliyev siyasətindən, onun 90-cı illərin əvvəllərində ölkəmizdə yaşanan milli-etnik problemləri necə müdrikcəsinə yoluna qoymasından örnək götürməlidir. Heydər Əliyev 20% torpaqlarımızı işğal edən ermənilərlə atəşkəs müqaviləsi bağlayaraq, Azərbaycanı yuxarıda sadaladığımız kritik vəziyyətdən böyük ustalıqla çıxara bildi. Lakin Türkiyə generalları PKK-nın atəşkəs çağırışına tankla, topla, təyyarələrlə cavab verir. Arada sadə kürd və türk oğulları öldürülür. Deməli bu generallara muharibənin uzanması sərfəlidir, çünki silah tacirləri ilə əlbirdirlər.

Necə ki bizim bir sıra "komandir"lər, Qarabağ savaşı zamanı meydələri alınmış satılmasını, ərazilərin dəyişdirilməsini qazanc mənbəyi etmişdilər.

Türk generalları 80 il kürd xalqının varlığını dandı və onları "dağ türkləri" kimi asimiliyaya etməyə çalışdılar. Lakin PKK'nın apardığı silahlı mübarizə generallara Türkiyədə 35 milyon kürd xalqı

olduğunu etiraf etdirdi və bu xalqın mədəni haqlarının verilməsinə tələb etdi. Bu məsələ indi Türkiyə ictimaiyyətinin diqqət mərkəzindədir.

Bu günədək Türkiyədə 4500 kürd kəndi dağıdılıb. Əgər bunu on minlik PKK döyüşçüləri edibsə, onda dünyanın ən müasir silahlı qüvvələrindən sayılan Türkiyə ordusu hara baxırdı?

Yox, əgər bunu PKK ilə mübarizədə ordunun özü edibsə, buna nə ad vermək olar?!

Yalnız dövlət terroru!

Bu gün İraq Federativ Respublikadır. Prezidenti də kürddür və burda qəribə heç nə yoxdur. Kürdüstan demokratikcəsinə, orda yaşayan bütün xalqların haqları

lə mən işi-gücü olan insanların işsiz qalmasını, uşaqların təhsildən ayrılmasını və nə ilə məşğul ola biləcəklərini demirəm. Ona görə də ilk öncə qoruyuculuq sistemi ortadan qalxmalı, həmin kəndlər təcili dövlət tərəfindən bərpa olunmalı və əhali öz kəndlərinə, evlərinə qayıtmalıdır. Bu, ictimai-siyasi vəziyyətin normallaşması üçün vacibdir və bu məsələ təcili həyata keçirilməlidir.

Allah-Təala Türkiyəyə elə zəngin təbiət bəxş edib ki, bu varidat dünyanın heç bir ölkəsində yoxdur. Bu sərvətlərdən birgə yararlanıb dövləti inkişaf etdirmək lazımdır.

Sir deyil ki Avropa iqtisadiyyatı Türkiyə və digər şərq ölkələri

mət İnönü hakimiyyəti dövründə bunlar unudulub. İndiyədək Türkiyədə kürd xalqının 80-dən artıq silahlı üsyanları olub. Deyilənə görə, PKK bu məsələnin əvvəl sivil yolla həllinə çalışıb. Amma nəticə verməyəndə, Öcalan 1984-85-ci illərdə silahlı mübarizə yolunu seçib. Atatürkün kürd xalqına verdiyi vədin yerinə yetirilməsini tələb edib. Kürdlərin tələbində Türkiyə dövlətinin ikiye bölünməsi məsələsi qoyulmayıb. Lakin indi məsələ uzanarsa, bu zaman maraqlı qüvvələr yəqin Türkiyəni iki yerə deyil, bir neçə ierə bölə bilərlər. Yəni deyirəm, xalqın yeganə istəyi vahid Türkiyə bayrağı altında federativ dövlətin yaradılmasıdır. Hal-hazırda BDP partiya rəh-

ziləri indiki "Ərgənəkon"cu terror təşkilatının üzvləri kimi mühakiməyə çəkilirlər.

Deyilənə görə, Turqut Özal ölümündən bir gün əvvəl ölkənin federativ respublika olduğunu elan etmək istəyib. Amma müəmmalı ölümü çoxlarını şok etmiş, hələ də onun ölümü xalqı düşündürür. Sonuc zəhərləndiyi söyləndi...

Sonradan ABŞ tərəfindən hakimiyyətə gələn Tansu Çiller və digərləri də bu məsələni ört-basdır etməyə çalışdılar. Amma bugünkü AKP hakimiyyətinin rəhbərləri olan Abdulla Gül və Təyib Ərdoğan keçmiş siyasətin heç də dövlətin xeyrinə işləmədiyini görüb, məlum "kürd açılımı" proqramını irəli sürüblər.

Mən əminəm ki, kürdlərin milli-mədəni haqları tanınsa, qarşıdurmaya son qoyulacaq. Lakin nədənsə, Türkiyə hökuməti bu haqları tanımaqdan çəkinir. Azərbaycanda da az saylı xalqlar var. Təhlisən də, ləzginin də, kürdün də, avarın da öz dilində radiosu, qəzeti və sairə var. Burda hansısa problem yaranıb-mı?

Mənə elə gəlir ki, Türkiyə rəhbərləri təcili qərar verməli, bu məsələnin həllini tezləşdirməlidir. Əgər Türkiyə hökuməti də əvvəldən İlham Əliyev cənablarının azsaylı xalqlara göstərdiyi qayğıni kürd xalqına hiss etdirsəydi, indiki vəziyyət yaranmazdı və bu problem çoxdan öz həllini tapardı. Yerli toplumun dediyinə görə, PKK tək tərəfli atəşkəs elan edib, İraq ərazisindəki dağlara çəkilib. Lakin generallar bu atəşkəsi pozaraq tankla, təyyarə ilə, vertalyotla onların üstünə gedir və nəticədə hər iki tərəfdən ölkənin cavan oğlan və qızları həlak olur.

Ölkədəki ən iri hərbi təmayüllü zavodların əksəriyyəti onlara məxsusdur. Yəni təqaüdə çıxandan sonra gedib oturlar orda və deməli, zavodun rentabelli işləməsi, istehsal etdiyi sursatın gəlir götürməsi üçün bu kimi münaqişənin uzanması onlar üçün əhəmiyyətli və vacibdir. Heç kim öz "şahlıq" taxtından xoşluqla əl çəkməz! Hər zaman taxtının əminliyini qorumalıdır. Yuxarıda da da qeyd etdim ki, Amerika, İngiltərə və digər dövlətlər silahı Türkiyəyə də verir, PKK-ya da. Əgər bu qardaş qırğınları olmasa, inhisarçı dövlətlər köhnəlmiş silah sursatı kimə satıb mallarını "diriltməlidirlər" ki, yenilərinə istehsal etsinlər. Əlbəttə, generallara, çünki bu silahların pulları sadə xalqın "cibindən" çıxır lakin qazanan generallar olur. Silah bazarını idarə edənələr, necə ki, Ermənistanı silahlandırırırlar, eyni sursatı Azərbaycana da satırlar. Onları həmin silahla qırılan insanların taleyi yox, qazanacaqları pullar maraqlandırır

Tahir SÜLEYMAN
"Diplomat" qəzetinin baş redaktoru

nin tanınması ilə Yaxın Şərqdə hörmət qazanıb və bu demokratiyaya görə böyük inkişaf əldə edib. Bu demokratiya qardaş Türkiyədə və İranda da həyata keçirilməlidir. Artıq bu gün, türk-kürd anaları televiziyalarda, ictimai-siyasi yığıncaqlarda əl-ələ verərək, bu mənasız muharibənin dayanmasını istəyirlər.

Arzu edirəm, qardaş Türkiyədəki problemlər də tezliklə öz həllini tapsın, türk və kürd analarının göz yaşlarına son verilsin, hər iki tərəfin şəhid mağarları toy mağarları ilə əvəz olunsun və əhali sülh şəraitində əmin-aman qardaşcasına birgə yaşasınlar. Nəzərə alın ki, dağıdılan 4500 kürd kəndinin əhalisi böyük şəhərlərə axışmış, göbələk kimi şəhər ətrafında gecə-qondular tikilir, qeydiyyat olmadığı üçün uşaqlar məktəllərə götürülmürlər, işsiz gənclərə isə bir hay lazımdır. Deməli, 4500 kəndin ərazisində nə əkin-biçin becərilir, nə də maldarlıq inkişaf edir. Yəni ölkənin iqtisadiyyatına dəyən ziyanın ölçüsü göz önündədir. Hə-

nin təbii xammal ehtiyatı və işçi qüvvəsi hesabına möhkəmlənib. Onların yalnız texnologiyası inkişaf edib. Türkiyədə də sabitlik yarınsa, qərb texnologiyası Türkiyəyə gətirilərsə, inanıram ki, ölkə iqtisadiyyatı rəhmətlik Turqut Özalin hakimiyyəti dövründəki inkişafından da sürətlə inkişaf edər.

Tarixçilərin qənaətinə görə, bu münaqişəni vaxtı ilə Osmanlı imperiyasını dağıdan inhisarçı dövlətlər yaratmışdır. Çünki, o dövrdə Osmanlı ərazisində müstəqil və qeyri-müstəqil Kürdüstan dövlətləri olub və küpd xalqı ilə türk xalqı arasında heç bir problem olmayıb. Osmanlı imperiyası süquta uğrayandan sonra, Türkiyənin parçalanacağını gören Atatürk Kürdüstanına, Anadolunun kürd ağsaqqallarına müraciət edib, onlardan kömək istəyib. Əvəzində isə onlara vəd verir ki, gələcəkdə Türkiyə türklərlə kürdlərin federativ dövləti olacaq. Bu anlaşma "Sevr" müqaviləsində də öz əksini tapsa da, "Lozan" anlaşmasında kürd məsələsi qulaq ardına vurulub. İs-

bərləri başda Səbahəddin Tuncel, Ehməd Türk olmaqla, bütün siyasi təşkilatlar demək olar ki, hər gün hökumətə barış əllərini uzadırlar. Ama generallar barış əllərinin sahiblərini həbsxanalara doldurmaqla hədələyir və türk və kürd xalqlarını qarşı-qarşıya qoymaqla məşğuldukları. Belə gədersə millət vəkillərinin həbsinə başlanıla bilər və bunun sonu fəlakətlə nəticələnə bilər. Fikir verin, PKK-nın yaradıcısı Abdulla Öcalandarsa, dağdakı gerillalar ona itaət edərsə, bu məsələdə başqaları yalnız vasitəçi ola bilər və BDP bu misyanı həyata keçirmək istəyir.

Araşdırmalara görə, Turqut Özal dövründə Cəlal Tələbani, Əhməd Türk və başqaları rəhbərliklə görüş keçirərək, Türkiyədə federativ dövlətin yaradılması məsələsini müzakirə ediblər.

Lakin "Ərgənəkon"-terrorçu generallar buna imkan verməyib və 17- min qeyri məchul cinayət törədilib, hansı ki, onların sümükləri indii Botaş quyularından çıxır. Həmin generalların bə-

ÖMRÜNÜ-GÜNÜNÜ XALQIN

1993-2003-cü illərdə Azərbaycan Respublikasının Prezidenti olmuş Heydər Əlirza oğlu Əliyev 1923-cü ildə Naxçıvanda anadan olub. 1939-cu ildə Pedaqoji texnikumu, 1957-ci ildə Azərbaycan Dövlət Universitetinin tarix fakültəsini bitirib. 1941-1944-cü illərdə Naxçıvan MSSR-də SSRİ-nin Daxili Məsələlər Üzrə Milli Komissarlığında, 1944-cü ilin mayında isə Dövlət Təhlükəsizlik Orqanlarında çalışmağa başlayıb. 1964-cü ildə Heydər Əliyev Azərbaycan SSR Nazirlər Soveti yanında Dövlət Təhlükəsizlik Komitəsinin sədr müavini, 1967-ci ildən isə

Yeni Azərbaycanın qurucusu

İstər Sovet hakimiyyəti illərində, istərsə də müstəqillik dövründə Heydər Əliyev Azərbaycanın inkişafı naminə əlindən

seyrov olmaqla qiymətləndirilib. 1969-cu ilin iyul ayından Heydər Əliyev Azərbaycan Kommunist Partiyası Mərkəzi Komitəsinin I katibi seçilib. 1982-1987-ci illərdə SSR Nazirlər Soveti sədrinin I müavini vəzifəsinə yüksəlib, eyni vaxtda, 1986-cı ildən SSRİ Nazirlər Soveti Sosial-İnkişaf Bürosunun sədri olub. 8-11-ci çağırışlarda SSRİ Ali Sovetinə deputat seçilib. 1987-ci ildə təqaüdə çıxsa da, 3 ildən sonra yenidən siyasətə qayıdıb. 1990-cı ilin yanvarında Bakıda qanlı hadisələr dövründə Heydər Əliyev Azərbaycan SSR-nin Moskvadakı nümayəndəliyinə gələrək Qorbaçov siyasətinə qarşı kəskin çıxış edir. 1991-ci ilin iyulunda isə Heydər Əliyev Sovet İttifaqı Kommunist Partiyası sıralarından çıxır.

qayıtdıqdan sonra ölkədə sabitlik, əmin-amanlıq yaradıb, qanunsuz silahlı qruplaşmaların fəaliyyətinə son qoyub. Ermənistan-Azərbaycan münaqişəsinin sülh yolu ilə nizamlanması və cəbhədə atəşkəsin elan olunması dövrü-

Dahi şəxsiyyətin ke

Komitənin sədri təyin edilib. 1969-cu ilin iyul ayından Heydər Əliyev Azərbaycan Kommunist Partiyası Mərkəzi Komitəsinin I katibi seçilib. 1982-1987-ci illərdə SSR Nazirlər Soveti sədrinin I müavini vəzifəsinə yüksəlib, eyni vaxtda, 1986-cı ildən SSRİ Nazirlər Soveti Sosial-İnkişaf Bürosunun sədri olub. 8-11-ci çağırışlarda SSRİ Ali Sovetinə deputat seçilib. 1987-ci ildə təqaüdə çıxsa da, 3 ildən sonra yenidən siyasətə qayıdıb. 1990-cı ilin yanvarında Bakıda qanlı hadisələr dövründə Heydər Əliyev Azərbaycan SSR-nin Moskvadakı nümayəndəliyinə gələrək Qorbaçov siyasətinə qarşı kəskin çıxış edir. 1991-ci ilin iyulunda isə Heydər Əliyev Sovet İttifaqı Kommunist Partiyası sıralarından çıxır.

Vətənə qayıdan Heydər Əliyev 1991-ci ildə Naxçıvan MR-nin Ali Məclisinin sədri seçilir. 1993-cü ilin yayında Azərbaycanın Prezidenti Əbülfəz Elçibəy başda Sürət Hü-

tyabrında isə Prezident seçilir.

Dövlətə başçılıq edən Heydər Əliyev Qarabağda müharibəni dayandırır, "Əsrin müqaviləsi"ni imzala-

nün başlanması onun adıyla bağlıdır. Avropada Qərbin diplomatik dairələrində onu sabitliyin qarantı və yeni iqtisadi islahatların aparıcısı kimi tanı-

gələri əsirgəməyib. Xüsusilə də son on ildə Azərbaycanda dövlət quruculuğu sahəsində onun rolu müstəsna dərəcəyə malikdir. Heydər Əliyev respublikamı-

yır, 1998-ci ildə isə yenidən Prezident seçildikdən sonra "Əsrin tikintisi" - Bakı-Tbilisi-Ceyhan kəmərinin tikintisinin təşəbbüskarı olur. 2003-cü ilin Prezident seçkilərində isə son anda İlham Əliyevin xeyrinə namizədliyini geri götürür. Heydər Əliyev müstəqillik dövründə yenidən hakimiyyətə

yırlar.

Heydər Əliyev bütün ömrünü Azərbaycan xalqının xoşbəxt gələcəyinin qurulmasına həsr edib. Azərbaycan tarixinin təxminən 34 illik bütöv bir dövrü onun adı ilə bağlıdır. Heydər Əliyevin işıqlı xatirəsi Azərbaycan xalqının yaddaşında daima yaşayacaq!

zın ilk prezidenti olmasa da, onun dövlətçiliyimizin möhkəmlənməsi, bir növ yenidən qurulması istiqamətində göstərdiyi səylər əvəz edilməzdir. Təsədüfi deyil ki, onun adının qarşısına artırılan və ən çox istifadə edilən ifadələrdən biri də "Yeni Azərbaycanın qurucusu" sözləridir.

A HƏSR EDƏN DAHI İNSAN

Şməkeşli ömür yolu

90-cı illərin əvvəllərində SSRİ-nin məngənəsindən yenicə çıxan və özünün ilkin müstəqilliyindən 71 il aralı qalan Azərbaycanın dövlətçiliyinin restavrasiyasına öndərlik edə biləcək və böyük təcrübəyə malik bir insana olan ehtiyac özünü açıq şəkildə büruzə verirdi. Sovetlər İttifaqı son anlarını yaşasa da, onun məkrli rəhbərləri müstəqilliyə can atan respublikaların qarşısına müxtəlif əngəllər çıxarmağa cəhd göstərirdilər. İstər Ermənistan azərbaycanlılarının deportasiyası, istərsə də, 20 Yanvar faciəsi bu əngəllərin təzahürü idi. Lakin bütün bunlara baxmayaraq, xalqımızın iradəsi və azadlıq eşqi qəhrəman övladlarının qanı bahasına müstəqilliyi təmin etdi. Lakin müstəqillikdən sonra daha məsuliyyətli bir proses başladı. Çünki müstəqilliyi qorumaq onu əldə

etməkdən daha çətin idi. Bu mənada dövlət strukturlarının möhkəmləndirilməsi xüsusi əhəmiyyət kəsb edirdi. Heydər Əliyev məhz bu məqamda Naxçıvandan Bakıya rəsmən dəvət edildi.

O andan etibarən Azərbaycanın dövlət quruculuğu sahəsində canlanma müşahidə olunmağa başladı. Hər şeydən əvvəl, o, daxilə Azərbaycanın bütövlüyünə xələl gətirməyə çalışsan və

mərkəzə tabe olmaqdan boyun qaçıran bir qrup qüvvəni zərərsizləşdirdi. Daha sonra müxtəlif səpgili islahatlar həyata keçirməklə böyük quruculuq işlərini davam etdirdi. Heydər Əliyevin onilliklərə söykənən təcrübəsi və uzaqgörənliyi iqtisadiyyat, milli siyasət, mədəniyyət və digər sahələrin yeni məzmununda formalaşdırılmasına xüsusi kömək göstərdi. Onun məqsədyönlü söyləri nəticəsində yeni Azərbaycan quruldu, Sovet Azərbaycanından tamamilə fərqlənən yeni məzmunlu Azərbaycan çiçəklənməyə başladı. Heydər Əliyev dövlətçiliyin təməllərini sarsılmazlığını elə təmin etdi ki, bu gün hər bir sıradı Azərbaycan vətəndaşı bu sistemin uzun müddət yaşayacağına inanır.

Hazırladı:
Tahir SÜLEYMAN

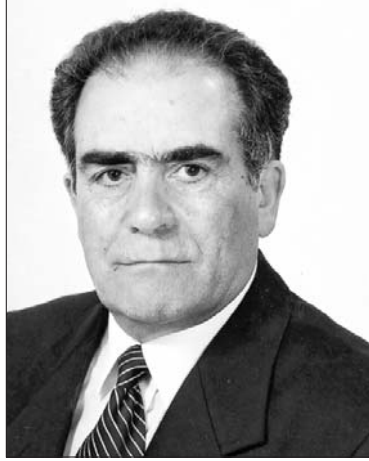
ANIM

Bu gün Ulu Öndərimizin anim günüdür. Xalqımız sevimli övladını ziyarət etmək üçün sübh tezdən əllərində tər qərəfillər, qızıl güllərlə axın-axın Fəxri Xiyabana, Ulu Öndərimizi ziyarət etməyə gedirlər.

Bu dahi insan Azərbaycan xalqının xoşbəxtliyi, onun dövlətçiliyinin və müstəqilliyinin qorunub saxlanması və möhkəmləndirilməsi yolunda gecə-gündüz çalışaraq özünü, sözün əsl mənasında şəhid etdi. 1990-1993-cü illərdə öz canından artıq sevdiyi və 70-ci illərdə onun şöhrətini bütün dünyaya yaymış bu dahi şəxsiyyət doğma Vətəni Azərbaycanın başının üstünü qara buludlar aldığı, dövlətimizin yox olmaq, əyaletlərə parçalanmaq, vətəndaş müharibəsi, qardaş qırğını təhlükəsi ilə üz-üzə qaldığı, anarxiyanın, hərəmərçiliyin, xaosun, separatçılığın, etnik münaqişələrin baş alıb getdiyi, erməni təcavüzkarlarının yeni-yeni hədələrinin davam etdiyi bir vaxtda onun xalqımızı mütləq əksəriyyətinin təkidli tələbi ilə yəni respublikamızın rəhbərliyinə qayıdışı Azərbaycanı və milləti qaçılmaz fəlakətlərdən

xilas etdi.

Azərbaycan xalqının min illik arzusunu tarixi reallığa çevirmiş xalqımızın qurbanlar bahasına əldə etdiyi müstəqilliyi zamanın çətin və keşməkeşli sınaqlarından çıxarıb, onu qoruyub saxlayan, sivil dünyanın və Avropa ailəsinin bir üzvünə çevirmiş Azərbaycana rəhbərlik etdiyi 34 il ərzində sevimli prezidentimiz Heydər Əliyevin xalqımızın tərəqqisi naminə göstərdiyi bü-

və bu sahədə aparılan uğurlu iqtisadi siyasət nəticəsində ölkə iqtisadiyyatının inkişafında özəl sektorun rolu və yeri də ildən-ilə artır və indi o, mühüm rol oynamağa başlamışdır.

Müstəqillik illərində ən çox yadda qalan və cahanşümul əhəmiyyət kəsb edən hadisələr arasında 1994-cü ilin may ayında atəşkəsə nail olunması, həmin ilin sentyabrında dünyanın aparıcı neft şirkətlə-

idare statusu verilməsi və s. bu kimi onlarca hadisənin adını çəkmək olar.

Möhtərəm Cənab Prezident! Atanızın yolunu davam etdirərək, "Mən hər bir Azərbaycan vətəndaşının Prezidenti olacağam" vədini verməklə Siz prezident seçildiyiniz ilk günlərdən xalqımızın ürəyini fəth etmiş, onlara qolqanad vermişiniz. Allah hamımız üçün əziz olan atanız Heydər Əliyevə rəhmət eləsin! Qəbri nurla dolsun!

Heydər Əliyev təkcə Azərbaycana deyil, bütün bəşəriyyətə məxsus olan ölməz qüdrətli şəxsiyyət idi. Biz onun əməllərinin, arzularının, yarımçıq qalmış işlərinin reallaşması və yerində qoyub getdiyi layiqli varisi - Sizin İlham Heydər oğlu Əliyevin qarşıya qoyduğu bütün vəzifələrin layiqincə yerinə yetirilməsi üçün əlimizdən gələni edəcək, həmişə Sizi dəstəkləyəcək və öz işimiz, əməllərimizlə Sizə arxa olacağıq. Qoy Ulu Tanrı Sizi qorusun.

**Dərin hörmətlə
Azərbaycan Milli EA
İqtisadiyyat İnstitutunun
direktoru,
AMEA-nın müxbir üzvü,
i.e.d., professor
Şahbaz Muradov**

O ÖLMƏZDİR

tün xidmətlər göz qabağında və onları saymaqla qurtaran deyil. İkinci dəfə respublika rəhbərliyinə qayıtdığı ilk gündən Heydər Əliyev Azərbaycanda həyata keçirilən iqtisadi islahatların və cəmiyyət həyatında baş verən bütün köklü dəyişikliklərin və yeniliklərin təşkilatçısı, ilhamvericisi və istiqamətləndiricisi olmuşdur. Müdrik rəhbərimizin gərgin əməyi, səriştəsi, böyük təşkilatçılıq qabiliyyəti, uzaqgörən daxili və xarici siyasəti nəticəsində ölkəmizin ilk Konstitusiyası yaradılmış, ilk dəfə demokratik yolla aparılan prezident seçkiləri keçirilmiş,

ictimai-siyasi sabitlik bərqərar olunmuş, ölkədə yaşayan bütün millətlərin dostluğu və qardaşlığı təmin edilmiş, ana dilimiz bərpa olunmuş, dövlətçiliyimiz və müstəqilliyimiz üçün böyük əhəmiyyəti olan atəşkəs haqqında razılaşma əldə olunmuş, Azərbaycanın müstəqil dövlət kimi yaşaması üçün ilkin şərait yaradılmış, onun şəxsi göstəricisi, təşəbbüsü və rəhbərliyi ilə hökumətin iqtisadi proqramı işlənib hazırlanmış və indi müvəffəqiyyətlə həyata keçirilməkdədir.

Heydər Əliyevin Azərbaycana rəhbərliyi ilə ölkəmizin bazar iqtisadiyyatına keçməsi

ri ilə "Əsrin Müqaviləsi"nin imzalanması, Bakı-Tbilisi-Ceyhan neft boru kəmərinin tikintisinin reallaşması və işə düşməsi Azərbaycanda milli birliyin və sabitliyin təmin edilməsi, əlifbamızın və ana dilimizin bərpası, iqtisadi yüksəlişə nail olunması, qüdrətli ordu qurulması, dünyanın bütün ölkələri ilə hərtərəfli əlaqələrimizin yaradılması və inkişaf etdirilməsi, Azərbaycanda elmin və təhsilin inkişafına qayğının artırılması, dağılmaq təhlükəsi ilə üz-üzə qalmış Elmlər Akademiyasının Milli Elmlər Akademiyasına çevrilməsi və ona ən yüksək elmi

XİLASKAR

Xalqa bir bəla, faciə üz və rəndə Böyük Yaradan onu xilas etmək üçün tarixi şəxsiyyətlər, xilaskarlar göndərir. Onlar ilahi qüdrət və nurla göndərilir və xalqın yoluna işıq saçır, qurtuluş yolunu göstərir. Heydər Əliyev belə şəxsiyyətlərdən idi. O, böyük siyasətin memarıdır. Siyasət isə elektrik cərəyanına bənzəyir. Hər ikisində bir cə səhv, bir cə diqqətsizlik ağır nəticələr verir. 30 ildən artıq Azərbaycana rəhbərlik edən Heydər Əliyevin daxili və xarici siyasətdə nəzərə çarpacaq bir səhv və yol verməməsi onun dahiliyyə dələlət edir. Heydər Əliyev Azərbaycan reallığında böyük hadisə, bir epoxadır. Heydər Əliyev bir fenomen və tarixi şəxsiyyət idi. Onu sahilsiz, bir ümmana bənzətmək olar.

Azərbaycan xalqı qarşısında Heydər Əliyevin xidmətləri ölçüyə gəlməzdir. Onun bütün xidmətlərini bir yana qoyaraq, təkcə XX əsrin 90-cı illərində xalqı vətəndaş qarşısındandır, dövləti parçalanmaqdan xilas etməsi tarixi hadisə idi.

Mənə qalınca, onun ən böyük xidməti bir çox Afrika və Asiya ölkələrində baş verən daxili çaxnaşmalar, çevrilişlər nəticəsində dövlətin dayaqlarının laxladılması oyuncaq dövlətə çevrilməsi kimi çox qorxulu

halın Azərbaycanda baş verməsini müdrikliklə qarşısını alması olmuşdur. Heydər Əliyevi ən uca dağ zirvəsinə bənzətmək olar. Aralandıqca, uzaqlaşdıqca onun möhtəşəmliyini hamı görəcek. Bununla bağlı çox ciddi bir məsələyə də toxunmaq istərdim. Bəzi istisnalarda Heydər Əliyev haqqında tələm-tələsik yazılmış kitablar meydana gəlib. Onun haqqında fundamental əsərlər, tədqiqat işləri təfəkkür sahibi olan tədqiqatçıları gözləyir. Heydər Əliyev yaradıcı adamlara, elmimizə, ədəbiyyatımıza, incəsənətimizə ümumiyyətlə mədəniyyətimizə böyük qayğı göstərirdi. Özü yaradıcı adam idi. Hər şeyə çox maraqlı və diqqətlə qulaq asırdı. Yaxşı yadımdadır, 2000-ci ildə Lökbatanda İlham Əliyev

cənablarının təşəbbüsü ilə Qarabağ şəhid ailələri və əlillər üçün tikilmiş ilk binanın açılışında çıxışımı necə diqqətlə dinləyirdi.

Nədənsə Heydər Əliyev deyəndə mənim gözlərimin önünə Atatürk-Atatürk deyəndə Heydər Əliyev gəlir. Onların gördüyü tarixi işlərin miqyasında da, özlərində də, gözlərində də bir oxşarlıq vardı.

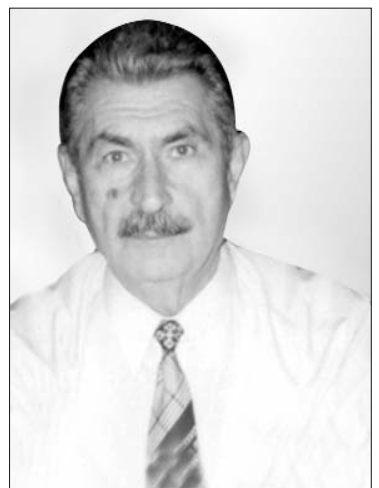
İnanmaq olmur ki, Heydər Əliyev əbədiyyətə qovuşub. Nə edəsən ki, Heydər Əliyevin də çox sevdiyi Səməd Vurğunun dedi ki, "sehrli bir aləm olan, bir yandan boşalıb, bir yandan dolan" fani dünyanın öz qanunları vardır. Təsəllini onda tapırıq ki, dövlətçiliyimiz Heydər Əliyevin sayəsində möhkəm özül üzərində bərqərar olub. Qatar sürət götürüb. Sükan arxasında Heydər Əliyevin işini və kursunu ləyaqətlə davam etdirməyə qadir, onun layiqli oğlu, Prezidentimiz İlham Əliyev durur. Burada bir arzum da bildirmək istərdim, şübhə yoxdur ki, qədirbilən xalqımız böyük insan Heydər Əliyevin xatirəsini əbədləşdirmək üçün təkliflər irəli sürəcəkdir.

Mən bir ziyalı kimi arzu edərdim ki, Dağüstü parkın ən yüksək yerində onun əzəmətli heykəli ucaldılsın. Bu hamının ürəyindən olardı

**Qəzənfər PAŞAYEV
Filologiya Elmləri
doktoru, professor**

Heydər Əliyev xoşbəxt insan idi

İnsan kütləsinin içərində növbədə dayanan zaman Heydər Əliyevə xalqın hədsiz məhəbbətinin bir daha şahidi oldum. Doğrudan da Heydər Əliyev xoşbəxt insan idi. Körpədən ağsaqqala qədər Heydər Əliyevə olan sevgi məni heyretə saldı. Heydər Əliyev Azərbaycanın Atatürkü idi. Azərbaycan xalqının sevimli oğlunu, Millət Atasını bu gün ziyarət etdik. İnsan axınının ardı-arası görünmürdü. Bu xalqın Ulu öndərə məhəbbətindən irəli gəlir. Azərbaycanı düşdüyü bəlalardan xilas edən, beynəlxalq aləmdə nüfuzunu yüksəldən və ölkəni böyük dövlətlərin sırasına daxil edə bilən öndərimiz xalqın ürəyində əbədi yaşayacaq. O, bütün türk dünyasının sevimlisi idi. Mənim 82 yaşım var. Onun kimi xalqını sevmən, bütün insanlara diqqət və qayğı göstərən ikinci şəxs tanıyıram. Heydər Əliyevin

parlaq işləri barəsində saatlarla danışmaq olar. Allah-Təala qismət etdi ki, mən də Heydər Əliyevin dövründə yaşadım. Bu, bizim üçün ən böyük xoşbəxtlikdir. Bu gün Azərbaycan xalqının ürəyindəki kədərli üzündəki iftixar hissi birləşib. Hesab edirəm ki, bu, analoqu olmayan bir hadisədir. Dünya Azərbaycanlılarının Mədəniyyət Mərkəzinin rəhbəri kimi ona ulu Tanrıdan rəhmət diləyirəm.

**Söhrab TAHİR,
xalq şairi.**

HEYDƏR ƏLİYEV 89 ANIM GÜNÜ XÜSUSİ BURAXILIŞ

məktəblər, idman kompleksləri, neçə-neçə park, bağ, mədəniyyət, incəsənət obyektləri Heydər Əliyevin təşəbbüsünün nəticəsidir. Heydər Əliyev xalqını sevən, onun dilini gözəl bilən, dilin saflığı uğrunda mübarizə aparən əsl azərbaycanlı, böyük filosofdur. Heydər Əliyev şəxsiyyətinin uzaqqörən və müdrik addımlarından biri də, ən əhəmiyyətli özündən sonra ölkəyə əziz sələfi, Heydər Əliyev siyasətinin

təhlükəsi qarşılığında qaldığı bir dövrdə xalq tərəfindən gözəl qarşılandı. Hörmətli Prezidentimiz Heydər Əliyev dahi şəxsiyyətə layiq səviyyədə atdığı addımlar onu göstərir ki, Heydər Əliyev şəxsiyyəti həm cismən, həm də ruhən yaşamaqdadır. O, Azərbaycanı yeni qələbələrə aparır.

Respublikamız dünyaya inteqrasiya olundu. Ölkəmizin suveren dövlət olduğu sübut olundu. Ümumilli liderimizin yüksək fəaliyyəti nəti-

O, DÜNYA DURDUQCA YAŞAYACAQDIR

Dünya şöhrətli siyasətçi, tarixin Azərbaycan xalqına bəxş etdiyi nadir şəxsiyyətlərdən biri olan Ümumilli lider Heydər Əliyev uzun illər xalqımızın rəhbəri olmuş, həyatını xalqın xoş, firəvan yaşaması üçün həsr etmişdir. Bu gün xalqımız xoşbəxt güzəran üçün məhz Heydər Əliyevə borcludur. Heydər Əliyev tariximizdə xüsusi rolunu bir şəxsiyyətdir. Onun əməlləri və xoş xatirəsi qəlbimizdə əbədi iz salıb, onun yaratdığı dünya durduqca yaşayacaq. Allah-Təala onun ruhunu şad eləsin, Amin!

AZƏRBAYCANIN XİLASKARI

Tarix Azərbaycan xalqına XX əsrdə, tarixə qızıl hərfələrlə yazılacaq bir görkəmli insan bəxş etmişdir. Öz xidmətləri ilə xalqımızın məhəbbətini qazanan, Azərbaycan dövlətini quran və xalqın dar günündə xilaskarı, Azərbaycanı canı qədər sevən, Azərbaycan uğrunda məhr-

miyyətlərə dözüb mübarizəsini yarımçıq qoymayan, böyük və xoşbəxt suveren Azərbaycan dövləti quran Heydər Əliyev oldu.

Heydər Əliyev hamıya bəlli olan qurub yaradan insan olub. Bu gün bütün bölgələrdə tikilib istifadəyə verilmiş yaraşlıq binalar,

bütün incəliklərini mənimsəmiş, xalqını sevən, dünya siyasi arenasında özünəməxsus nüfuzu olan hörmətli İlham Əliyevi rəhbərliyə tövsiyyə etmişdir. Böyük siyasi təc-rübəyə malik olan müdrik siyasətçi Heydər Əliyev Dövlətçiliyimizin məhv olmaq

cəsində xalqımızın rifahı xeyli yüksəldi. Beləliklə Azərbaycanın dövlət müstəqilliyi qorunub saxlandı. Azərbaycanı gözəl ölkəyə çevirən Heydər Əliyev nurlu xatirəsi qəlbimizdə əbədi qalacaqdır. Allah rəhmət eləsin, ruhu şad olsun.

G Ö Z Ə L D İ

Çıxanda şəhərə, inanmır gözüüm, Bakım gözəlləşib, hər yan gözəldi. Onun keçmişini görmüşəm özüm, Bəzənib Azadlıq Meydan, gözəldi.

Gözəlliklər verir yeni körpülər, Onları tikdirmək hünərdir, hünər. Körpələrlə birgə bütün bölgələr, Köhnə Əlibayramlı Şirvan, gözəldi.

Bütün rayonlara yollar çəkilir, Yollarda nə qədər körpü tikilir. Xoşa gəlməyənlər dərhal sökülür, Yevlax bir cənnətdi, Səlyan gözəldi.

Yolun düşsə Gəncəyə bir ora bax, Gözəlləşib hər küçəsi, hər bucax. Göygölün çayından əməm Üçbulax, Nə yalan danışma, nə dan, gözəldi.

Şəkini ziyarət etməyə çalış, Onu belə gözəl edənə alqış. Gözəldi həm bahar, hətta olsa qış, Fikir versən Oğuz ondan, gözəldi.

Görsən gözəlləşib Qax, Zaqatala, Dörd yanında olan hər Yaşıltala. Balakən də ondan qalmayırdala, Orada yaşayan hər can, gözəldi.

Bir cənnətə dönüb indi Qəbələ, Şamaxı şəhərin demirəm hələ. İsmayılı daha gözəldi Lələ, Baxsan bütün Azərbaycan, gözəldi.

Bərdəni gör, oradan keç Tərtərə, İmişlidə min qotazlı yəhərə. Ağcabədi nə dağ deyil, nə dərə, Hər tərəfi yaşıl orman, gözəldi.

Keç Şəmkirə, Tovuz və Qazağa, Ağistafadakı olan hər başa. Onlar yaxşı üz göstərir qonağa, Onlardakı o istiqlan, gözəldi.

Neftçaladan son Biləsuvarı, Cəlilabaddakı bal verən arı. Saatlı, Kürdəmir az görür qarı, Mil düzü cənnətdi, Muğan gözəldi.

Dolan Astaranı, gəl Lənkərana, Lənkəran limonu dərməndi cana.

Çayın ilk çiçəyi sorulur qana, Canda yaratdığı alqan, gözəldi.

Yaddan çıxma bilməz gözəl göyçayı, Zərdab Ucar ilə istidir yayı. İkisidə gözəldi, deyil qolayı, Onlarda yaşayan hər can, gözəldi.

Abşeron dolubdur tam başdan-başa, Get Xızıya eylə ona tamaşa. Xaçmazı görənler az qalır çaşa, Quba, Qusar ilə Nabran, gözəldi.

Araz qarışan yer, Kür çayında çim, Onda lazım olmaz heç zaman həkim. Sazımda zövq verir hər çalınan sim, Onu dilləndirən insan, gözəldi.

Yaddan çıxma bilməz Ağdamla Şuşa, Gözəl Kəlbəcərim Laçınla qoşa. Qubadlı, Zəngilən gözəl, tamaşa, Cəbrayıldakı orman, gözəldi.

Babalarım tikən doğma Xankəndi, Oğuz ellərindən qalan vətəndi. Vermək olmaz bir meşəni, bir kəndi, Nə yaddan çıxarma, nə dan, gözəldi.

Min kəhər atına, get Naxçıvana, Şərur, Ordubada, bütün hər yana. Çönüb Naxçıvanım bir gülüstan, Sirabla Batabat yaman, gözəldi.

İgidtek vuruşan Sədərək özü, Əylisli kəndinin çiçekli düzü. Məmmədəliyevin hər qalan sözü, Onun kimi olan insan gözəldi.

Cavidin ucalan o məqbərəsi, Məmməd Arazımın hər bir kəlməsi. Səməd Vurğunumun o incə səsi, Ələskərim ilə İman, gözəldi.

Dünyaya səs salan Nizami babam, Onun vəsf etdiyi hər olan obam. İlahidən yanan Yanardağ sobam, Yandıqca o dağda hər yan, gözəldi.

Mən odlar yurduyam, oddur əjdadım, Odlar ölkəsində böyüyüb adım. Qəzəlxan Fizuli böyük ustadım, Bizlərə verdiyi o qan, gözəldi.

Gəzsən Ceyrançölü, Mili-Muğanı, Orada otlayan hər bir ceyranı. Tanı Vahidimi, o Qəzəlxanı, Yaradığı hər bir dastan, gözəldi.

O Süleyman Rəhim, Mirzə İbrahim, Ordubadımızı kim tanımır kim? Hüseyn Arif tək böyük şairim, Bəxtiyarda bütün dastan, gözəldi.

Bağışlasın əgər yaddan çıxan var, Şahdağın başında hündür qayalar. Yazım ellərimi qalsın yadigar, Azərbaycanım tək cahan, gözəldi.

Suverenik deyər hər şey firəvan, Yaranır gözəllik hər saat hər an. Baxanda bizə ölür xain Yan, Ona söylənilən utan, gözəldi.

Baxır gözəlliyə şadlanır ürək, Şadlanmaq yaxşıdır, hər kəsə gerek. Ay Vətənim bu xoş günün mübarək, Nə gizlətmə, nə də dan, gözəldi.

Belə gözəlliyi yaradıb Öndər, Onun davamçısı o Böyük Hünər. Qarabağda İlham çalacaq zəfər, Gözəlləşdirdiyi heryan, gözəldi.

Qısa vaxtda nələr-nələr yaratdı, Yatanları yuxudan oyatdı. İndi yaşamalın olan həyatdı, Yaylaqlarla birgə aran, gözəldi.

Bütün Azərbaycan cənnətə dönüb, Erməni baxdıqca ürəyi sönüb. Bütün bölgələrim çiçəyə dönüb, Bax bu gözəlliyə Nəriman, gözəldi.

Nəriman ƏYYUB

VƏTƏN YAXŞI ƏLDƏDİR

Ey xalqımız darıxmayın, yaxşı günlər öndədir, Acı günlər bitəcək, artıq bunlar sonlardır... Sevinməyə az qalıbdır, xoş günümüz yoldadır, Ulu Heydər davamçısı, İlhamımız burdadır, Bunu ki, siz görürsüz, Vətən yaxşı əldədir.

O, elə bir zirvədir ki, yüksəklikdən çağlayır, Bütün yer kürəsində, bizlərə gün ağlayır, Neçə-neçə düşməninin, ürəklərin dağılayır, Ulu Heydər davamçısı, İlhamımız burdadır, Bunu ki, siz görürsüz, Vətən yaxşı əldədir.

Hər millətin düz yolu, əyrisi var, badı var, Meşə qaçalsız olmaz, yaxşısı var, yadı var, Bu millətin tək birca, Ulu Heydər adı var, Ulu Heydər davamçısı, İlhamımız burdadır, Bunu ki, siz görürsüz, Vətən yaxşı əldədir.

Millətimiz şərəfli soy, qüdrətli ad daşıyır, İlham kimi ali zirvə, bizlər üçün yaşayır, O, xalqın, millətinin, hər dərindən acıyır, Ulu Heydər davamçısı, İlhamımız burdadır, Bunu ki, siz görürsüz, Vətən yaxşı əldədir.

Qürbətdə olan ellər qayıdacaq yurduna, Bir baxgənən ey millətim, əsgərinə, orduna, Xalqının böyük oğlu, yetişəcək dadına, Ulu Heydər davamçısı, İlhamımız burdadır, Bunu ki, siz görürsüz, Vətən yaxşı əldədir.

Küskün, küskünlüyün atar, həsrətinə az qalıb, Vətənsiz həsrət yaşayır, ürəyində köz qalıb, Yurd-yuvaya dönməyə bir qırımcı göz qalıb, Ulu Heydər davamçısı, İlhamımız burdadır, Bunu ki, siz görürsüz, Vətən yaxşı əldədir.

21.07.2011.

Təriyel Küsgün

HEYDƏR ƏLİYEV - SABİTLİYİN QARANTI

HEYDƏR ƏLİYEV:

Xalqın, Vətənin taleyi hər bir insanın taleyinə çevrilməlidir!

Heydər Əliyevin 1993-cü ildə Azərbaycan rəhbərliyinə qayıdışı ilə ölkənin ictimai-siyasi, sosial, iqtisadi, elmi-mədəni həyatında, beynəlxalq əlaqələrdə dönüş yaranmış, elmi əsaslara, beynəlxalq norma və prinsiplərə uyğun müstəqil dövlət quruculuğu prosesi başlanmışdır. Heydər Əliyevin həyata keçirdiyi təxirəsalınmaz tədbirlərin nəticəsi kimi, bir tərəfdən, Milli Ordunun formalaşdırılması, Azərbaycanın milli mənafelərini qorumağa qadir nizami silahlı qüvvələrin yaradılması, torpaqlarımızın müdafiə olunması ilə bağlı mühüm addımlar atılmış, digər tərəfdən, atəşkəse nail olmaq üçün bütün siyasi və diplomatik vasitələr işə salınmış, bunun da nəticəsində 1994-cü ilin mayında ölkəmiz üçün həyati əhəmiyyət kəsb edən atəşkəse nail olunmuşdur.

Azərbaycan daxilində yaranmış nisbi sabitlikdən və beynəlxalq aləmdə ölkəmizə artan inam və maraqlardan istifadə edərək, 1994-cü ilin sentyabrında "Əsrin müqaviləsi" adlandırılan ilk neft müqaviləsinin imzalanması və onun gerçəkləşdirilməsi Heydər Əliyev tərəfindən işlənib hazırlanmış və müstəqil Azərbaycanın iqtisadi inkişaf konsepsiyasını təşkil edən neft strategiyasının həyata keçirilməsinin parlaq təzahürüdür.

Heydər Əliyevin rəhbərliyi altında aparılmış son dərəcə gərgin fəaliyyət nəticəsində Azərbaycan xalqının taleyi ilə pərdəarxası oyunlara, siyasi anarxiya və eksperimentlərə son qoyulmuş, ölkədə cinayətkarlığın qarşısı tam alınmış, bütün qanunsuz silahlı dəstələr ləğv olunmuşdu ki, bunlar da bütövlükdə Azərbaycanda dövlət quruculuğu prosesinin uğurla aparılması üçün şərait yaratmışdı. Azərbaycan dövlətçiliyinin mövcudluğuna böyük təhlükə olan 1994-cü il oktyabr və 1995-ci il mart dövlət çevrilişi cəhdlərinin qarşısı Heydər Əliyevin qətiyyəti

sayəsində alınmış, dövlət müstəqilliyi qorunub saxlanmışdır. Məhz buna görə də ölkəmizdə müstəqil dövlət təsisatlarının yaranması və dövlət quruculuğu prosesi böyük vüsət almışdı ki, bunun da əsasını müstəqil Azərbaycanın qəbul etdiyi ilk Konstitusiyası təşkil edirdi. Ondan sonrakı dövrdə Azərbaycanda dövlətçiliyin möhkəmlənməsi və demokratik prinsiplərin bərqərar olması, demokratik, hüquqi, dünyəvi dövlət quruculuğu pros-

sahələr olmuşdur.

Heydər Əliyev demokratik, hüquqi dövlət quruculuğu istiqamətində davamlı siyasət yeridərək, ölkədə insan hüquq və azadlıqlarının başlıca prinsiplərinin bərqərar olması üçün əsaslı zəmin yaratmışdır.

Heydər Əliyevin rəhbərliyi altında Azərbaycan dövlətinin xarici siyasəti, dünyanın aparıcı dövlətləri və beynəlxalq təşkilatları ilə əlaqələri milli maraqlara və uzaqgörən siyasi perspektivlərə

esinin uğurla, sürətlə həyata keçirilməsi şəxsən Heydər Əliyevin adı ilə bağlıdır.

Heydər Əliyevin Azərbaycan rəhbərliyinə qayıdışı ilə başlıca qayəsini müstəqillik, azərbaycançılıq, dövlətçilik, ədalətçilik, demokratiya, milli tərəqqi, dünyəvilik kimi ümumbəşəri dəyərlər təşkil edən yeni bir ideologiyanın əsası qoyulmuşdur. Heydər Əliyevin apardığı daxili siyasət Azərbaycanın hər bir vətəndaşına azad, sərbəst yaşamaq hüquqlarını təmin etmək və öz rifahını yaxşılaşdırmaq imkanları yaratmaqdan ibarət olmuşdur. Heydər Əliyevin fəaliyyətində iqtisadi islahatlar, bazar iqtisadiyyatının bərqərar olması, iqtisadi inkişafın təmin edilməsi, Azərbaycanın dünya iqtisadiyyatına inteqrasiyası, özəlləşdirmə proqramının, aqrar islahatların həyata keçirilməsi ardıcıl prioritet

əsaslanan xətlə inkişaf etməyə başlamışdır.

Heydər Əliyevin xarici siyasət məsələlərinə müstəsna əhəmiyyət verməsi, beynəlxalq miqyasda etiraf olunan uğurlu və cəsarətli addımlar atması, milli məqsədlər naminə ən nüfuzlu tribunallardan bacarıq və məharətlə istifadə etməsi Azərbaycan dövlətçiliyinin bu günü və gələcəyi baxımından son dərəcə əhəmiyyətli olmuşdur.

Heydər Əliyevin fəal diplomatiyası nəticəsində Azərbaycan dünyanın demokratik dövlətlərinin və aparıcı ictimai təşkilatlarının ölkəmizə, onun zorla cəlb olunduğu silahlı münaqişəyə münasibətinin əsaslı surətdə dəyişməsinə nail ola bilmişdir. Heydər Əliyevin xarici siyasətinin əsasını sülh, beynəlxalq hüquq normalarına, sərhədlərin bütövlüğüne və toxunulmazlığına,

dövlətlərin ərazi bütövlüğüne hörmət və qarşılıqlı surətdə faydalı əməkdaşlıq prinsipləri təşkil etmişdir. Onun dünya təcrübəsinin bütün nailiyyətlərini, sivil beynəlxalq normaları özündə tam əks etdirən sülhsevər xarici siyasətinin əsasında isə, ilk növbədə, milli müstəqilliyin möhkəmləndirilməsi, dövlətlərin hüquqlarına hörmətlə yanaşılması, bütün mübahisəli məsələlərin sülh və danışıqlar yolu ilə həll edilməsi, qarşılıqlı surətdə faydalı iqtisadi, elmi və mədəni əməkdaşlıq yaradılması, dövlətlərarası əlaqələrə mane olan hər cür məhdudiyyətlərin aradan qaldırılması prinsipləri dayanırdı.

Heydər Əliyev 1992-ci ildən başlayaraq türkdilli dövlətlər arasında iqtisadi, siyasi, ədəbi-mədəni əlaqələrin genişləndirilməsi və möhkəmləndirilməsi sahəsində də gərgin fəaliyyət göstərmişdir. O, bütün türk dünyasının ən nüfuzlu şəxsiyyəti kimi şöhrət qazanmışdır.

Heydər Əliyev Azərbaycanın təbii sərvətlərindən, əlverişli coğrafi-strateji mövqeyinin üstünlüklərindən ölkənin milli mənafelərinə uyğun şəkildə istifadə edilməsinə yönəldilmiş irimiqyaslı beynəlxalq iqtisadi sazişlərin işlənib hazırlanması və həyata keçirilməsi sahəsində son dərəcə gərgin və səmərəli fəaliyyət göstərmişdir. Onun böyük siyasi iradəsi və müdrik uzaqgörənliyi sayəsində əhəmiyyətli beynəlxalq müqavilələrə imza atılmış və onların həyata keçirilməsinə başlanmışdır. Heydər Əliyevin təşəbbüsü ilə böyük siyasi mənə kəsb edən bir sıra dünya miqyaslı iqtisadi proqramların həyata keçirilməsində Azərbaycan aparıcı rol oynamışdır. Böyük bir coğrafi məkanda region qüvvələrinin birləşməsinə də Heydər Əliyevin danılmaz xidmətləri olmuşdur. Tarixin amansız və sərt sınaqları dövründə dünyanın ayrı-ayrı ölkələrinə səpələnərək yaşamaq məcburiyyətində qalmış azərbaycanlıların birlik və həmrəyliyinə əldə edilməsi işində Heydər

Əliyevin müstəsna xidmətləri vardır. O, dünya azərbaycanlılarının təşkilatlanması və onların bir Vətən - müstəqil Azərbaycan ətrafında sıx birləşməsi üçün daim və əzmlə səy göstərmiş, bu istiqamətdə son dərəcə qiymətli qərarlar qəbul etmişdir.

Heydər Əliyevin siyasi, iqtisadi, ictimai və mədəni həyatın bütün sahələrində həyata keçirdiyi planlar artıq Azərbaycanın gerçəkliyinə çevrilmişdir. Onun fəaliyyəti də, şəxsiyyəti də Azərbaycan tarixinin ayrılmaz bir hissəsini təşkil edir. Hər bir azərbaycanlının taleyində Heydər Əliyev dühasının bir zərəsi vardır.

Heydər Əliyev bizim dahi müasirimizdir. Bu faktın özü hər bir azərbaycanlı üçün qürur və iftixar mənbəyidir. Heydər Əliyev eyni zamanda, taleyin xalqımıza bəxş etdiyi böyük tarixi şəxsiyyətdir. O, Azərbaycanın tarixi inkişaf prosesinə təkən vermişdir. Müstəqil Azərbaycan dövlətinin qurucusu kimi milli dövlətçiliyimizin ideya əsasını məhz Heydər Əliyev yaratmışdır.

Bütün mənəli həyatını öz xalqına bəxş etmiş Heydər Əliyevin siyasi və dövlət xadimi kimi zəngin fəaliyyəti Azərbaycan xalqının tarixində dərin iz buraxaraq, əsl dövlət idarəçiliyi məktəbinə çevrilmişdir. Azərbaycan xalqının hələ neçə-neçə nəsli bu böyük məktəbdən, Heydər Əliyevin zəngin siyasi irsindən ölkəmizin inkişafı, xalqımızın rifahı naminə faydalanacaqdır.

Əlixan Osmanov

XALQIMIZIN ÜMUMMİLLİ LİDERİ HEYDƏR ƏLİYEV DÖVLƏTİMİZİN MÜSTƏQİLLİYİNİ ƏBƏDİLƏŞDİRDİ

Dostəli Paşayev

28 may - Azərbaycanın tarixinə əbədi həkk olunmuş əlamətdar gündür.

Yüz illik müstəmləkə zülmünün acısını dadmış Azərbaycan xalqı 1917-ci il fevral burjuva-demokratik inqilabını digər məzlum xalqlar kimi və imperiyanın bütün demokratik qüvvələri ilə birlikdə, sevinclə qarşıladı. 1918-ci il aprelin 9-da Zaqafqaziya Demokratik Federativ Respublikası öz müstəqilliyini elan etdi, bu da mürəkkəb siyasi vəziyyətdə bölgənin üç əsas millətinin iradəsini ifadə etməyə qadir olmadı.

1918-ci il mayın 26-da gürcü nümayəndələrinin seymi tərək edib, müstəqil Gürcüstan Demokratik Respublikası elan etmələrindən sonra, tamamilə yeni siyasi vəziyyət yarandı. Həssas və mürəkkəb vəziyyəti dərinlən öyrənən seymın Azərbaycan deputatları, mayın 27-də Azərbaycan Milli Şurasını yaratdılar.

Şuranın Sədrliyinə Türk Demokratik Federalistlər Partiyasından - M.Ə.Rəsulzadə, müavinliyinə isə H.Ağayev seçildi.

"Qafqaz Sərdarının" Tiflisdəki sarayında toplanmış Milli Şuranın 28 may tarixli iclasında 24 səsle (2 nəfər əleyhinə) Azərbaycanın müstəqilliyi haqqında İstiqlal Bəyannaməsi elan edildi. 1920-ci il fevralın 11-i və 12-də Bakı Komitəsi bolşevik "Hümmət" və "Ədalət" təşkilatlarının I qurultayı oldu və Azərbaycan Kommunist (bolşevik) partiyası təşkil olundu. Yeni yaranmış kommunist partiyası fevralın 12-də Moskvaya bildirdi ki, o, Azərbaycanın müstəqilliyinin əleyhinədir. Bu zaman Azərbaycanın müstəqilliyi Stalin və Kirov tərəfindən tanınmaması ilə suveren Azərbay-

canın dövlətinə qarşı silahlı müdaxiləyə hazırlıq özünün son mərhələsinə daxil oldu. Digər tərəfdən, Parlament və hökumətin öz daxilində parçalanması baş verdi. N.Yusifbəyovun başçılıq etdiyi kabinet işçiləri istefaya çıxdı. Bütün bunlar Azərbaycan Demokratik Respublikasının zəifləməsinə şərait yaratdı. 1920-ci il aprelin 26-dan 27-nə keçən gecə 72 minlik XI Qızıl ordu hissələri suveren Azərbaycanın ərazisinə daxil olaraq sürətlə Bakı üzərinə yeridi. Aprelin 27-də Azərbaycan Demokratik Respublikasının Parlamentinin son iclası oldu. Kəskin müzakirədən sonra yaranmış vəziyyəti qiymətləndirən Azərbaycan Parlamenti nahaq qan tökülməsinə yol verməmək üçün güzəştə getmək haqqında qərar çıxartdı. Lakin, bu

şərtlərə məhəl qoymadan XI qızıl Ordu 28 aprel tarixdə Bakını və Azərbaycanı işğal etdi. Nəticədə, 1920-ci il aprelin 28-də Azərbaycanda Azərbaycan K(b) P başda olmaqla, bolşevik hökuməti yarandı. 1920-ci ilin apreldən Azərbaycan torpaqları qarət olunmağa başlandı, 48 min insan qırmızı terrorun qurbanı oldu.

Nəhayət Azərbaycan xalqı öz müstəqilliyini 2-ci dəfə 1991-ci ilin sonunda yenidən əldə etdi. 1993-cü ilin iyun ayının 15-də hakimiyyətə qayıdan xalqımızın Ümummilli Lideri Heydər Əliyev Dövlətimizin Müstəqilliyini əbədləşdirdi.

28 may Respublika günü Azərbaycanın tarixi səhifəsinə yazıldı və hər il Dövlət bayramı olaraq Xalqımız tərəfindən qeyd olunur.

А З Е Р Б А Й Д Ж А Н

Чтобы стать полноправным членом мирового сообщества и получить возможность участвовать в происходящих на международной арене процессах, каждое из государств ставит перед собой задачу вхождения в ООН. Азербайджан, восстановивший свою государственную независимость 18 октября 1991 года, с целью налаживания всестороннего взаимного сотрудничества с государствами мира и укрепления своей независимости тоже стал предпринимать необходимые шаги для того, чтобы быть принятым в члены ООН.

29 октября 1991 года Азербайджанская Республика обратилась с обращением к ООН и всем странам мира. В обращении содержалась просьба к государствам-членам ООН, с учетом того, что после обретения государственной независимости Азербайджан идет по пути демократии, свободы и равноправия, учитывая его желание оказать содействие делу укрепления международной безопасности и сотрудничества, рассмотреть вопрос о ее приеме в эту авторитетную организацию.

14 февраля 1992 года Совет Безопасности ООН рассмотрел обращение Азербайджана и рекомендовал Генеральной Ассамблее принять его в члены этой организации. Таким образом, 2 марта 1992 года на 46 сессии Генеральной Ассамблеи Азербайджан был принят в члены ООН. В тот же день, в Нью-Йорке, перед штаб-квартирой ООН был поднят государственный флаг Азербайджана.

С 6 мая 1992 года в ООН начала работать азербайджанская делегация. А представительство ООН в Азербайджане открылось в 1993 году.

Членство в ООН открыло перед Азербайджанским государством возможность укреплять свою независимость, более эффективно воспользоваться международными законами в борьбе против армянской агрессии, тесной интеграции в мировое сообщество в целом.

Глобальная цель Организации Объединенных Наций состоит именно в том, чтобы объединить вокруг себя все страны мира, наладить диалог между цивилизациями и нациями, добиться уважительного отношения к национальным и культурным традициям всех народов.

Руководствуясь указанной целью, Азербайджанская Республика подняла перед этой организацией вопрос о недопустимости агрессии против независимой Азербайджанской Республики со стороны вооруженных формирований Армении и силового захвата последними территории другой страны. То обстоятельство, что Армения, оккупировавшая Нагорный Карабах, являющийся исконной азербайджанской территорией, захватила еще и близлежащие районы, и вызвало реакцию Совета безопасности ООН.

Данная структура приняла резолюции 822 от 30 апреля 1993 года по поводу захвата Кяльбаджара, 853 от 29 июля 1993 года после оккупации Агдама, 874 от 14 октября

1993 года по поводу оккупации Физулинского, Джебраильского, Кубадлинского районов, и, наконец, 884 от 12 ноября 1993 года в связи с оккупацией со стороны Армении Зангиланского района. В этих резолюциях, единогласно принятых Советом Безопасности ООН в ответ на оккупацию территорий суверенного Азербайджана со стороны Армении, было подтверждено, что Нагорно-карабахский регион является неотъемлемой составной частью Азербайджана, содержался решительный призыв к уважению территориальной целостности и суверенитета, признанных международным сообществом границ Азербайджанской Республики, подчеркнута недопустимость применения силы с целью захвата чужих территорий. В резолюциях ООН требуется безотлагательное и безоговорочное выведение всех оккупационных сил с захваченных территорий Азербайджана, создание условий для безопасного воз-

вращения на свои постоянные места жительства вынужденно их покинувших людей. Помимо того, в указанный период Генеральный секретарь ООН выступил с семью заявлениями, поддерживающими территориальную целостность и суверенные права Азербайджана. Но приходится с сожалением констатировать, что Совет Безопасности ООН, добившийся преодоления кризиса во время иракской оккупации Кувейта, событий в бывшей Югославии и Афганистане, до сих пор не проявляет жесткой реакции на невыполнение Арменией указанных резолюций.

В связи с тем, что в результате армянской агрессии в Азербайджане образовалась миллионная масса беженцев и вынужденных переселенцев, Генеральная Ассамблея ООН в 1993 году на своем пленарном заседании приняла соответствующую резолюцию. Эта резолюция предусматривала оказание международной помощи беженцам и вынужденным переселенцам.

На 49 сессии Генеральной Ассамблеи ООН, состоявшейся в сентябре 1994 года, впервые принял участие Президент Азербайджанской Республики Гейдар Алиев. Выступая с речью на сессии, он с ее высокой трибуны проинформировал мировую общественность

о положении в Азербайджане, об агрессии со стороны Армении. 29 сентября 1994 года Гейдар Алиев в своем выступлении на сессии Генеральной Ассамблеи ООН так охарактеризовал политику Азербайджана в отношении к ООН: "В целом Азербайджанская Республика оптимистически оценивает перспективы ООН на будущее, намерена и впредь отстаивать высокие принципы Организации Объединенных Наций, стремиться к повышению эффективности и авторитета организации".

В расширении сотрудничества между Азербайджаном и ООН значительную роль сыграл визит Генерального секретаря ООН Бутроса-Бутроса Гали в Баку в октябре 1994 года. Лично ознакомившись с общественно-политической и экономической жизнью Азербайджана, Бутрос-Бутрос Гали заявил, что различные организации ООН активизируют свои усилия для оказания помощи Азербайджану в ре-

встрече с постоянными представителями государств-членов Совета Безопасности ООН, а 29 июля - представителями-послами, аккредитованными в ООН государствами мира, обстоятельно проинформировал участников встреч об Азербайджане, о его сегодняшнем дне, сложных проблемах с которыми страна сталкивалась и сталкивается, об армяно-азербайджанском нагорно-карабахском конфликте.

В 1996 году Азербайджан подписал конвенцию ООН 1984 года "Против пыток и других жестоких, бесчеловечных или унижающих достоинство видов обращения и наказания". Присоединившись к этому соглашению, Азербайджан создал условия комитету ООН против пыток для деятельности на своей территории.

В 1998 году указом Президента Азербайджана Гейдара Алиева в Азербайджане на высоком уровне было отмечено 50-летие Всемирной хартии прав человека ООН. В том же году по его распоряжению в стране были отменены смертная казнь и цензура над прессой.

В сентябре 2000 года принимавший участие в Саммите тысячелетия ООН Гейдар Алиев выступил с речью и на этом всемирном мероприятии, проводимом с участием руководителей более 150 государств мира, он вновь проинформировал государства мира об агрессии Армении против Азербайджана, о положении, сложившемся в стране в результате армяно-азербайджанского нагорно-карабахского конфликта. Президент Азербайджана подчеркнул и необходимость проведения реформ в ООН, о которых в последнее время проходили широкие дискуссии.

После событий 11 сентября 2001 года Азербайджан присоединился к антитеррористическим мерам ООН. Азербайджанская Республика тесно сотрудничала с Комитетом ООН по борьбе с терроризмом и Санкционным комитетом по Афганистану. В октябре 2001 года Азербайджан принимал участие и в антитеррористических операциях в Афганистане и направил свой воинский контингент для оказания помощи международным вооруженным силам по охране безопасности в Афганистане.

В октябре 2001 года Азербайджанская Республика присоединилась к Конвенции ООН по предотвращению финансирования терроризма. В мае 2002 года Президент Азербайджана Гейдар Алиев издал распоряжение о реализации резолюций Генеральной Ассамблеи ООН за №№ 1368, 1373, 1377, направленных на борьбу с терроризмом.

В сентябре 2003 года премьер-министр Азербайджана Ильхам Алиев, выступая на очередной сессии Генеральной Ассамблеи ООН, затронул вопрос о реформах и сказал, что для преумножения силы и авторитета ООН реформы имеют важное значение. В своем выступлении господин Ильхам Алиев отмечал: "Теперь уже понятно, что существующие механизмы ООН не отвечают требованиям времени, и в связи с

шени имеющихся проблем.

Президент Азербайджана Гейдар Алиев принял участие и на специальной торжественной сессии Генеральной Ассамблеи по случаю 50-летнего юбилея ООН, состоявшейся в октябре 1995 года. В своем выступлении на сессии он обнародовал позицию Азербайджана в нагорно-карабахском армяно-азербайджанском конфликте и призвал мировое сообщество принять действенные меры для прекращения агрессии со стороны Армении. В 1996 году Генеральная Ассамблея ООН в резолюции о сотрудничестве с ОБСЕ еще раз заявила о том, что поддерживает территориальную целостность Азербайджана. Годом позже, 28 июля 1997 года во время своего официального визита в США Гейдар Алиев встретился с новым Генеральным секретарем организации Кофи Аннаном. В беседе с Президентом Азербайджана Кофи Аннан заявил, что ООН выступает за территориальную целостность страны, что армяно-азербайджанский нагорно-карабахский конфликт должен быть решен на основе принципов, выработанных на Лиссабонском саммите ОБСЕ.

Президент Азербайджанской Республики Гейдар Алиев, выступивший 28 июля 1997 года на

В Р Я Д А Х О О Н

этим реформы в Организации Объединенных Наций превратились в важный вопрос. Есть необходимость в реформировании Генеральной Ассамблеи тоже, там тоже должны найти свое отражение как реалии сегодняшнего дня, так и полувековые реалии".

Год спустя, в сентябре 2004 года, в своей речи на 59 сессии Ассамблеи Президент Азербайджанской Республики Ильхам Алиев напомнил, что четыре резолюции Совета Безопасности ООН по поводу армяно-азербайджанского нагорно-карабахского конфликта все еще не выполнены. Президент Ильхам Алиев довел до сведения участников сессии то обстоятельство, что оккупированные азербайджанские территории используются с целью незаконного оборота наркотических веществ, передачи оружия, осуществления незаконной экономической деятельности, контрабанды, и что эти территории превращены в гнездо террористов.

Организация Объединенных Наций, создавая благоприятные условия для совершенствования управления, уменьшения бедности, обеспечения уважения прав человека и гендерного равенства, удовлетворения основных потребностей людей в областях здравоохранения и образования, содействует развитию Азербайджана.

Азербайджан, устанавливающий широкие отношения с ООН, пользуется разными формами сотрудничества. Для эффективного осуществления этого сотрудничества Азербайджан присоединился к ряду важнейших международных соглашений. Эти соглашения создают возможности для решения проблем, возникающих в связи с современной общественно-политической, социально-экономической сферами жизни страны. Азербайджан присоединился к международным документам, охватывающим такие важные вопросы, как гражданские и политические права, права ребенка, статус и защита женщин, беженцев, жертв войн, предотвращение геноцида и наказание за преступление, а также ряд других вопросов.

Азербайджан тесно сотрудничает и со специализированными в различных областях организациями ООН. Из них наиболее активными являются такие организации, как Программа развития ООН, Верховный комиссариат ООН по делам беженцев, Детский фонд ООН (ЮНИСЕФ), Организация ООН по вопросам образования, науки и культуры (ЮНЕСКО), Организация ООН по промышленному развитию (ЮНИДО), Всемирная организация здравоохранения (ВОЗ), Женский фонд ООН (ЮНИФЕМ), Международное агентство по атомной энергии (МАГАТЭ), Организация договора о всеобъемлющем запрещении ядерных испытаний (ОДВЗЯИ) (Азербайджан присоединился к этой организации в 1997 году).

Соглашение о сотрудничестве с ЮНИСЕФ Президент Гейдар Алиев подписал в сентябре 1994 года, во время своего участия в сессии Генеральной Ассамблеи. Основной целью совместной деятельности с указанной структурой является оказание помощи для облегчения положения детей и подростков-беженцев и вынужденных переселенцев. В 1995-1997, 1998-2000 годы Азербайджан был членом Исполкома ЮНИСЕФ.

Связи Азербайджана с ЮНЕСКО осуществляются с целью оказания содействия стране в развитии таких областей, как образование, наука и культура. Соответствующим распоряжением Президента Азербайджана в 1994 году создана национальная комиссия страны при ЮНЕСКО. В развитии связей Азербайджана с

шенная, соответствующая всем международным стандартам законодательная база, регулирующая права и социальную защиту вынужденных переселенцев.

Азербайджан тесно сотрудничает с такими финансовыми и экономическими структурами ООН, как Международный валютный фонд, Всемирный банк, Всемирная продовольственная программа.

В 2000-2002 годы Азербайджан стал членом Комиссии ООН по положению женщин, в 2002-2004 годы - Комиссии ООН по устойчивому развитию, в 2003-2005 годы - Экономического и Социального Совета (ЭКОСОС).

Азербайджан активно участвует в объявленной в сентябре 2000 года проекте ООН "Цели развития тыся-

ральной Ассамблеи ООН по армяно-азербайджанскому нагорно-карабахскому конфликту, в том числе поддерживал территориальную целостность Азербайджанской Республики в пределах признанных на уровне международных документов границ, требовал полного и безоговорочного выведения вооруженных сил Армении с оккупированных азербайджанских территорий, создания соответствующих условий для возвращения на свои земли всех азербайджанцев - беженцев и вынужденных переселенцев.

В ходе голосования, состоявшегося после обсуждений, 39 стран проголосовали за принятие резолюции, 7 стран - против, 100 стран воздержались. Таким образом, Генеральная Ассамблея ООН приняла резолюцию "О положении на оккупированных территориях Азербайджана".

В документе выражена серьезная озабоченность тем, что вооруженный конфликт в Нагорно-карабахском регионе Азербайджана ставит под вопрос международный мир и безопасность, и оказывает негативное влияние на гуманитарное положение стран Южного Кавказа. Генеральная Ассамблея призывает государства-участники уважать и поддерживать суверенитет, территориальную целостность Азербайджанской Республики в рамках его международно признанных границ. "Генеральная Ассамблея еще раз заявляет, что ни одно государство не должно признать ситуацию, сложившуюся в результате оккупации территорий Азербайджанской Республики, как законную, не должно содействовать или создавать условия для сохранения этой ситуации". В документе подчеркнута необходимость "безотлагательного, безоговорочного выведения армянских сил со всех оккупированных территорий Азербайджанской Республики".

Азербайджан стремится развивать свои связи с ООН, для внесения своего эффективного вклада в его деятельность, активно участвует в обсуждении выдвигаемых предложений. Азербайджан выступает за расширение состава Совета Безопасности, за то, чтобы СБ стал более ответственным и демократичным, был в состоянии оперативно реагировать на новые угрозы, риски и опасности XXI века, выработал действенный механизм для осуществления принятых резолюций.

Итак, взаимные связи, образовавшиеся со вступлением Азербайджанской Республики в ООН, пройдя путь интенсивного развития, превратились в многостороннее сотрудничество и сыграли важную роль в развитии Азербайджана как независимого государства, в том, чтобы он занял свое достойное место на международной арене. Одновременно, Азербайджан тоже внес свой вклад в эффективное функционирование данной структуры, защиту международного мира и безопасности.

ЮНЕСКО, в их расширении и усилении незаменимую роль играет первая леди Азербайджана, президент Фонда Гейдара Алиева Мехрибан Алиева. В сентябре 2004 года за вклад в развитие традиционной музыки, литературы и поэзии, заслуги в области музыкального образования и обмена между культурами мира, проявленную преданность идеям ЮНЕСКО Мехрибан Алиева удостоена звания Посла доброй воли в области устных и музыкальных традиций.

Управление Верховного комиссара ООН по делам беженцев, с 1993 года развернувшее широкую деятельность в Азербайджане, осуществило значительные меры по оказанию гуманитарной помощи азербайджанцам, оказавшимся в результате агрессии со стороны Армении в положении беженцев и вынужденных переселенцев. Особенно в 1994-1995 годы, когда наша страна испытывала большие трудности, без кроваительства беженцам и вынужденным переселенцам со стороны ООН-овских структур, других международных организаций, в Азербайджане разразилась бы гуманитарная катастрофа. В соответствии с Конвенцией Верховного комиссариата ООН по делам беженцев от 1951 года и Протоколу от 1967 года сегодня в Азербайджане создана совер-

шелетия". Так, выдвинутая государством в 2003-2005 годы Программа уменьшения бедности и экономического развития осуществлена с помощью Программы развития ООН. В настоящее время Азербайджанское государство совместно с ООН работает над осуществлением новой Программы уменьшения бедности и устойчивого развития. Азербайджан выступает за проведение реформ в главном органе ООН в деле охраны международного мира и безопасности - Совете Безопасности.

Одним из знаменательных событий в сотрудничестве Азербайджана с ООН является принятие Азербайджана в июле 2006 года в члены Совета ООН по правам человека.

14 марта 2008 года на расширенном заседании Генеральной Ассамблеи ООН обсуждался вопрос "О положении на оккупированных территориях Азербайджана", включенный в повестку дня 62 сессии под 20 пунктом. Постоянный представитель Азербайджана в ООН Агшин Мехтиев, выступивший в обсуждениях, рассказал представителям государств-членов ООН о захватнической политике Армении в отношении Азербайджану, призвал делегации поддержать проект резолюции, автором которой является Азербайджан.

Проект резолюции, состоящий из 9 пунктов, выражал позицию Гене-

ГЕЙДАР АЛИЕВ 89 — ДЕНЬ ПАМЯТИ — СПЕЦИАЛЬНЫЙ ВЫПУСК

Гейдар и Зарифа Алиевы - одна любовь на всю жизнь

В этой статье я уделила больше внимания Зарифе Алиевой, так как Гейдар Алиев довольно известная нам личность. Хотя этих людей уже нет живых, но они всегда останутся в наших сердцах и мы помним их и гордимся ими!

Гейдар и Зарифа Алиевы познакомились в Кисловодске в 1947 году. Его старший брат поехал туда на отдых, и взял Гейдара просто за компанию. Атмосфера курорта располагала к знакомствам. Только что закончилась война, можно было влюбляться, строить планы и не бояться, что что-то им помешает. У брата в Кисловодске было много знакомых. В 1948 году они поженились. 12 октября 1955 года у них родилась дочь Севиль, 24 декабря 1961 - сын Ильхам. Пользовалась большим авторитетом в Азербайджане и в СССР.

Зарифа Азиз кызы Алиева родилась 28 апреля 1923, в селение Шахтахты, Азербайджан. дата смерти: 18 апреля 1985, Москва) - известный азербайджанский офтальмолог, академик Академии наук Азербайджана, профессор. Автор четырнадцати монографий и сотен научных статей, 12 рационализаторских предложений. Супруга третьего президента Азербайджана Гейдара Алиева и мать четвертого

президента Азербайджана Ильхама Алиева. В 1983 году Зарифа Алиева была избрана академиком Академии Наук Азербайджана. Зарифа Алиева много и интенсивно работала, ею было написано более 140 научных работ, 10 монографий, сделано 12 рационализаторских предложений. Она спешила сделать все задуманное, словно чувствовала, что ей богом не так много отпущено. В 1983 году Зарифа Алиева была избрана академиком Академии Наук Азербайджана. Зарифа Алиева - это имя вписано большими буквами не только в историю советской офтальмологии, но и в историю восточной страны, в которой она стала настоящей "первой леди", как принято говорить на западе. ариф-ханум была достойной, любящей женой, верным другом и соратником Гейдара Алиева, заботливой и нежной мамой и бабушкой. Люди, близкие к ее семье, Зарифа-ханум подходило быть первой дамой республики: элегантная, интеллигентная, умеющая не выпячивать себя, она со всеми держалась приветливо и ровно. Конечно, она благотворно влияла на Гейдара Алиевича.

Кстати, хочу заметить, что Зарифа Алиева впервые ввела тенденцию в нашей стране сопровождать мужа на деловых встречах. До неё жены прези-

дентов не вмешивались в деловые отношения своих супругов.

Большая часть трудовой деятель-

Азербайджане и в СССР. Разработала и ввела несколько новых методов лечения глазных заболеваний. С 1982 го-

ности Зарифы Алиевой прошла в Азербайджанском государственном институте усовершенствования врачей. Пользовалась большим авторитетом в

да жила в Москве вместе со своей семьей. В 1985 году скончалась от рака. Была похоронена в Москве, а затем тело было перевезено в Баку.

10 мая исполняется 89 лет со дня рождения Гейдара Алиева, национального лидера азербайджанского народа, который на протяжении многих лет оставался бессменным президентом суверенной республики.

уст тех, кто хранит теплые воспоминания о старом друге. Но все они сходятся в одном определении: "Гейдар Алиевич - талантливый человек".

Музыкавед Жанна Дозорцева вспоминает о гастролях в Ба-

политик, уважаемый далеко за пределами своей страны, человек, широко образованный и высоко интеллектуальный, руководитель, заботящийся о своем народе, - тот, кому не находят равных... Можно еще долго собирать высокие эпитеты с

ку как о самых счастливых моментах своей жизни. В то время ей несколько раз приходилось слушать выступления президента. "Выступает Гейдар Алиевич по проблемам медицины, и такое впечатление, что человек всю жизнь только медициной и зани-

Большие таланты Гейдара Алиева

мался; говорит о проблемах транспорта, и кажется, что это величайший транспортник". Кроме того, Алиев увлекался музыкой, хорошо разбирался в искусстве и заботился о культуре своего народа. Тогда был создан Университет "слушания музыки партийно-хозяйственного актива" - так его называли советские артисты, выступавшие перед руководством страны.

А бывший член ЦК Компартии Азербайджана, генерал-полковник Александр Ковтунов, прослуживший 8 лет в Азербайджане, среди талантов Алиева отметил хорошее знание военного дела и своих войск. "Когда я попал к нему на прием, мы долго беседовали по вопросам мобилизационной боевой готовности республики, о прикрытии государственных границ, он знал, видимо, каждую пядь земли на границе", - вспоминает генерал-полковник.

Никас Сафронов, близко знакомый с семьей Алиевых,

помнит свое удивление тому, как детально Гейдар Алиевич изучал свой портрет, подаренный известным художником, и как точно его комментарии совпадали с идеей автора. Действительно, талант! Сегодня целый ряд работ российского художника посвящен Азербайджану и его видам, а часть из них уже является частной коллекцией семьи Алиевых. Среди картин из коллекции азербайджанских пейзажей есть и большое полотно "Красоты Нахичевани" - того самого автономного региона страны, отделенного от нее территорией Армении, где 10 мая 1923 года родился будущий президент Азербайджана.

Ректор Бакинского славянского университета Камял Абдулла и один из авторов биографической книги о Гейдаре Алиеве Виктор Андриянов отметили заботу бывшего президента о воспитании молодежи. Камял Абдулла навсегда запомнил выступление Алиева перед

ректорами азербайджанских университетов, в котором он сказал: "Молодежь - мое вам завещание". А сам в это время занимался воспитанием сына Ильхама, который теперь продолжает политику отца в президентском кресле и продолжит историю семьи Алиевых в следующей книге Андриянова.

Гейдар Алиев оставил Азербайджан относительно стабильной страной, при нем республика вошла в СНГ, при нем надолго укрепились связи с Россией. Тем не менее, Азербайджан не стал исключением из числа стран, которые вызывают критику по вопросам прав человека, свободы слова и демократичности выборов.

Талант строгого политика распространялся почти во всех жизненных сферах. Сегодня очень много тех, кто благодарен Алиеву за участие в их судьбе, кто хранит память о друге, соратнике и руководителе./
gian.ru/

TƏSİSÇİ VƏ BAŞ REDAKTOR:
TAHİR SÜLEYMAN

İMTİYAZ Ü SERNİVİSAR:
TAHİR SİLƏMAN

УЧРЕДИТЕЛЬ И ГЛАВНЫЙ РЕДАКТОР:
ТАХИР СУЛЕЙМАН

Tel: +994 50 352-33-18

Xüsusi müxbir:

RAMİZ CƏBRAYILOV

SAKİT ÇIRAQLI

Müəlliflərin mövqeyi redaksiyanın
mövqeyi ilə üst-üstə düşməyə bilər.

www.diplomata-kurdi.com

Ünvan: Bakı şəhəri, 40

Küçə S.Mehmandarov ev 25, mənzil-17

Navnisan: Bakı 40 soyaq

S.Mehmandarov xanı 25 mal-17

Adres: Bakı 40, uluca.

S.Mehmandarova dom 25 kv-17

Qəzet "Diplomat" qəzetinin bilgisayar mərkəzində yığılıb səhifələnib və "Bəxtiyar-4" mətbəəsində çap olunmuşdur.
www.Diplomata-kurdi.com
e-mail: diplomat_gazeti@box.az
Şəhadətnamə: N FŞ 005004966
BUSB-un 2 sayılı Sabunçu rayon filiali
VÖEN 1800061582
H/h 438010000
Sifariş: 1450
Tiraj: 1000